

1

דארמותא שו
יהוין (כ"א תא)
שבושתא שב
יומין ותקרב
קדם י"י
לחם ארמות
תרון עשרוין
יהאפין בפ

אונקלוס

ויקרא כג אמר

שצה

בכל משבתיתכם: ס' וספרתם לכם
ממחרת השבת מיום הביאתכם את

טו ותמנון לבון מבתר יומא מביא
מיום איתואיכון ית עומרא

רש"י

לקט בהיר

בכל משבתיתכם. נחלקו צו חכמי ישראל, יש שלמדו
מכאן שהחדש נוהג בחולצה לארץ (כ"ב - קידושין ל"ז), ויש
אומרים לא בא חלץ ללמד שלא נלמדו על החדש אלא
לאחר ירשע וישיבה* משכזשו* וחלקו (קידושין סג):
(עו) ממחרת השבת. ממחרת יום טוב (כ"א) (מנחות

כרמל כלומר מיד אחר הקצירה נאכל כמות שהוא עלי ניסול
ואפייה, ויש שאופין אותו קצת על האור שהאור ממתקו
ויותר ערב לחיך, וזה נקרא קלוי או קליות מחמת שערף,
והוא לשון ארמי מלשון מ"ל מקלי קלי להו לאיסורא, וכן
אמר הכתוב קלוי באש, ויש שאופין ושורפין אותו כל כך
שתפייש ועשין ממנו לחם ומזונות, ואמר הכתוב

שינוי נוסחאות * משיכשו וחלקו.

שצין כרמל וצין קלוי וצין לחם לא תאכלו קודם העומר מן התבואה חדשה: (ב) דהיינו י"ד שנים אחר בואם לארץ, ופי'
בכל מושבותיכם לפי"ו בכל ישיבותיכם כשתפיישו במוקמכם לגמרי: (א) תפרש לעיל בפסוק י"א:

אור החיים

ציוסן שהוא יום השבת האמור כאן מקצת היום
היו עדיין בארץ מצרים (פ) לזה יזו ה' לספור
ממחרת, והגם כי זה היה בפסח מצרים (פ),
כמשפט הזה יעשה באותו פרק עלמו מידי שנה
בשנה, כי כמו כן יעשה בסוד ה"י (פ) כידוע ליודעי
חן. וכפי הפשט לזכרון העובר ביום השבת לזכרון
כי ששת ימים (שמות ל"א י"ז) והמשכיל יצין (פ).
ועיין מה שפרשתי בפרשת בראשית בפסוק (ב' א')
ויכל אלהים ביום השביעי, ובדרך רמז רמז באומרו
וספרתם על דרך אומנם ז"ל כי נשמות עם בני
ישראל הם בצחינת הלווחות, ובאמלעות תחלוואי
הנפש ועומאת החיפוש יתלכלכו ויחשיך אורם,
וארז"ל (ויק"ר ל"ב) כי הלווחות סנפרינון היו. לזה
אמר וספרתם לכם פירוש באמלעות מנין זה אחס
מאירים כסנפרינון את עלמיכם (פ):

שפירשתי בפרשת צ" (י"ב מ"ג), והמועיל לפסוח
המשחית על צחיהם (פ), וכאן אמר כי פסח דורות
יעשוהו לה' לשם ה' הגם שאין צו אחד משתיכן:
טו. וספרתם לכם וגו'. אומרו לכס (פ) ללד
שילו ה' לספור שבע שבתות,
ואמרו ז"ל (זוהר ח"ג ז"ז) כי ללד שהיו בעומאת
מצרים ורצה ה' להזדווג לאומה זו דן זה כמשפט
נדה שדינה לספור ז' נקיים, ולזה שסיספרו ז'
שבעות ואז יהיו מוכשרים להכניסם כלה לחופה,
והגם כי שם ז' ימים וכאן ז' שבעות, ללד הפלגת
העומאת, וגם היותה בכללות ישראל שיער התמים
דעים כי כן משפטם, ועיין מה שפרשתי בפסוק
(יתרו י"ע א') בחדש השלישי ללאת וגו', והוא
מאמר הכתוב כאן וספרתם לכם פי' סיבת ספירה
זו הוא לסיבתכם לעברתכם שזולת זה תיכף היה
ה' נותן להם התורה, ולדרך זה ידוייק על נכון עעם
ממחרת השבת ולא מיום השבת עלמו, כי כן משפט
הספירה שיהיו כל הימים שלימים, וללד שיום ע"ו

ממחרת השבת מיום וגו' (פ) פירוש מעכשו
קודם שתכנסו לארץ ממחרת השבת,

אור בהיר

דוקא בלינה. (קג) פי' כדי ליתן מדמו על המזוזות. (קד) לא כמו שאמר שנת הוא לה', פסח לה', תג המזוזות לה'
וכו'. (קה) פי' בטומאת. (קו) אצל לדורות שאין טומאת מצרים למה לא נספור מיום ט"ו. (קז) שכל שנה באותו זמן
נתעורר טהרתם של יולאי מצרים ומעמד הנבחר יום קבלת התורה. (קח) לא זכיתי להבין זאת, וראיתי שרואים להגיה כיום השבת,
ור"ל כמו השבת היא זכר לשעבר שבו שנת ה' וכו' כ"כ הספירה זכר לשעבר, ודוקא אחר השבת ע"כ, ולא הגלתי פירוש זה בשום אופן,
ראשית למה צחר למשל דוקא את השבת הלא כמה וכמה מלות שטעמם זכר על שעבר, מלה, מרור, קוכה וכו' וכו', שנית שאמר
והמשכיל יצין, מה זה השכלה גדולה שרריך לדבר זה, והשלישית שגמר אומר ועיין בפי' וילל וגו', ושם לא מלאחי רמז לדבר זה. ואפשר
שטעות הדפוס יש כאן, ומחיצת והמשכיל עד תיבת השביעי רריך להיות אחר תיבת ליודעי חן, ולא נכון כי שם נאמר בדבריני שכל שנת
נתעורר הנריאה. (קט) ויחזרו להיות בצחינת הלווחות. (ק"ו) ק"ל למה ב' סימנים, ואח"ל שממחרת השבת אינו מקויים, למה

ס"ה: תמימו
מצערב, שאס
(עו) השבת
שביעתא: עד
תפפרו. ולא
יום (שס - שס)
חדשה לה'. צ
לני זכו* מדו
השבת השביעי
מסורס הוא:
הראשונה שבו
מנחת העומר,
מן השעורים (פ)
ולא מחולצה לל
תרומה המורג
החדשה האמור
המנחות (פ), אף
לא תקרב מן ה
שינוי נוסחאות * תקרים
ואומר אני וכו', ו
מדברי רש"י, שא
ומביאו, ואח"כ מו
למדו זאת מג"ש ל
ובשתי הלחם כתמי
החדש קודם שמי
לקמן בפסוק כ' ו
ולשם בכורים שאו
קראה בכורים, וה
בכורים לקצירה ול

דוגה שבה"ל - שחרוג בהג"תו אל הקדושה ח' חג"ו

עֲמַר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שַׁבְּתוֹת תְּמִימֹת
 תְּהִינָה: מִן עַד מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת
 הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם
 וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה:
 מִמּוֹשְׁבֵיכֶם תְּבִיאוּ לֶחֶם
 תְּנוּפָה שְׁתֵּים עָשָׂר נִים סֶלֶת
 תְּהִינָה חֲמֵץ תֹּאפִינָה בְּבוּרִים לַיהוָה:

דאָרמוֹתָא שְׁבַעַת שַׁבְּוֵעִין שְׁלָמִין
 יְהוֹן (נ"א תְּהוֹן): מִן עַד מִמַּחֲרַת
 שְׁבֻעָתָא שְׁבִיעִיתָא תִּמְנוֹן חֲמִשִּׁין
 יוֹמִין וְתִקְרְבוּן מִנְחָתָא חֲדָתָא
 קָדָם י: מִמּוֹתְבִיכוֹן תִּיתוֹן
 קָדָם אָרְמוֹתָא תְּרַמִּין (גְּרִיצוֹן)
 תְּרִין עֲשָׂרוֹנִין סֶלֶתָא יְהוֹן חֲמִיעַ
 יתֹאפִין בְּבוּרִין קָדָם י:

לקט בהיר

רש"י

ס"ה: תמימות תהיינה. מלמד שמתחיל ומונה
 מצטרף, שאם לא כן אינם תמימות (ת"כ - מנחות ס"ו):
 (עו) השבת השביעית. כתרומתו שזוהי שבעה
 שביעית: עד ממחרת השבת השביעית
 תספרו. ולא עד בכלל^(כ), והן ארבעים וחשעה
 יום (סג - סד): חמשים יום והקרבתם מנחה
 חדשה לה'. ציום החמשים תקריבו* (כ"ג), ואומר
 אני זכו* מדרשו, אבל (לפי) פשוטו עד ממחרת
 השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו, ומקרא
 מסורים הוא: מנחה חדשה. היא המנחה
 הראשונה שהוציא מן החדש, וא"ת הרי קרבה
 מנחת העומר, אינה כשאר כל המנחות שהיא צאה
 מן השעורים^(כ"ד) (ת"כ - מנחות פ"ג): (ח) ממושבתיכם.
 ולא מחולת לארץ (סג - סד): לחם תנופה. לחם
 תרומה המורס לשם גבוה^(כ"ה), חו היא המנחה
 החדשה האמורה למעלה^(כ"ו): בכורים. ראשונה לכל
 המנחות^(כ"ז), אף למנחת קנאות הצאה מן השעורים,
 לא תקרב מן החדש קודם לשתי הלחם (ת"כ - מנחות

כב) ר"ל חיצת "השבת" זה אין פירושו יו"ט כמו ממחרת
 השבת דלעיל, ששם תרגומו אונקלוס מבאר יומא עבא, וזה
 פירושו שבע כלומר ו' ימים שהוא שבע אחד נקרא גם כן
 שבת, כמו שבע שבתות תמימות תהיינה, וכמו שנאמר בפ'
 ראה שבעה שבעות תספר לך, והוא מ"ט יום, אבל ו'
 פעמים שבת בראשית אין בכלל רק מ"ג יום, ומה שכתב
 הש"ס מ"ב יום טעות מדפיס הוא: כג) פי' יום
 החמשים עלמו אינו בספירה רק עד החמשים, שהרי בפירוש
 אמר קרא שבע שבתות תמימות, והוא רק מ"ט יום: כד)
 רצונו לומר חיצת תספרו נקשר למעלה, ותיבות חמשים יום
 נקשרו למטה, שהספירה תהיה עד אחר שבע השביעית,
 והקרבת מנחה חדשה יהיה ציום החמשים, ומקרא מסורים
 הוא, וציושר צריך להיות יום חמשים והקרבתם, גם יותר
 מובן אם תתן אות צי"ת על חיצת יום וכמו שעשה רבינו
 (רא"ם), ואחר כל זאת קשה להעמיס זאת בפשט הכתוב
 שהרי האתנחתא שעל חיצת יום מגיד הפך זה, ועוד שלדרך
 זה הראשון מוזן מן הסירוס ומוזן מחסרון אות צי"ת יש ג"כ
 חסרון וא"ו, שראוי היה לומר עד ממחרת השבת השביעית
 תספרו וציום חמשים והקרבתם, לזה גמר אומר רבינו

שינוי נוסחאות * תקריבו. * ואני אומר זה.

ואומר אני וכו', ובקצת ספרים חסר כל זאת מרש"י, דהיינו מן ואומר אני עד סוף המאמר, ובאמת דברים מוכרחים שאין זו
 מדברי רש"י, שאם נראה לו דרך הב' יותר א"כ למה לדרכך הא', הלא אין צו שום חידוש, ואפשר שמדרש רבותינו ראה
 ומציאו, ואח"כ מציא דעת עלמו ע"פ פשוטו, וכן מוכח מלשונו (אם הגירסא שלפנינו נכון), וחבל על דאבדין: כה) רז"ל
 למדו זאת מג"ש אביב אביב, דכתיב אלל מנחת העומר בפ' ויקרא אביב קלוי באש, וכתיב (שמות ט' ל"א), כי השעורה אביב,
 ובשתי הלחם כתיב סלת ואין סלת אלא חטים, אבל שאר כל המנחות אפילו מן שעורים כגון מנחת סוטה אין מציאין מן
 החדש קודם שתי הלחם כלקמן: כו) ר"ל אין חנופה זו מה שהכנה או הבעלים מרימין אותה לשעה קצוה, כי זאת נאמר
 לקמן בפסוק כ' והניף הכהן וגו', וכאן המדובר קודם שצא לעזרה שנאמר תציאו לחם חנופה, אלא פירושו הפרשה לשם ה'
 ולשם בכורים שאומר עליו קודם שמציאו שיהיה מקודש לשתי הלחם (רא"ם): כז) אלא שלמעלה קורא אותה חדשה וכאן
 קראה בכורים, והיינו הך, שפ' חיצת בכורים חדשה וראשונה, וכאילו אמר ממשכתיכם תציאוה (רא"ם): כח) ר"ל אינה
 בכורים לקצירה ולהפיר את הפצוזה חדשה, שכבר הותר בפסח על ידי העומר, אלא למנחות הצאות בית ה' הוא בכורים,

6

בבית הספר. שהרי על כרחנו אפילו מדרבנן דפליגי עליה דרבן גמליאל שמעינן לה דליתה. ותדע דהא על כרחין בתנור קטן עסקינן שאינו מכיל אלא העיסה של אחת מהן. וכן בשאין שם אלא הן לסייע באפיה ובהיסק אלא כל אחת מסקת לעצמה ואופה. והיינו דרבן גמליאל מתיר כדי שלושה היסקין ושתי אפיות. ואם כן אף לרבנן כל אחת צריכה לשהות לאחר עריכה וקטוף כדי היסק אחד. ואם כן על כרחנו נמצאנו למדין שאף לרבנן אי אפשר בלא שיהיו. ועוד דהא אפילו בשאור לרבי מאיר דהיינו שהכסיפו פניו כאדם שעמדו שערוותיו מתיר רבי יהודה לגמרי, וכדאמרינן בפרק קמא דחולין [נג. בן שאור דרבי מאיר לרבי יהודה מצה מעליא הוא ולרבי מאיר פטור מיהא. דאלמא אף לרבי מאיר כל שלא הכסיפו פניו מותר גמור ומצה מעליא היא. דעד שלא הכסיפו פניו לרבי מאיר (כל אחד) [כלאחר] שהכסיפו לרבי יהודה. ולרבי יהודה כל שאין בה סדקין מצה מעליא היא כדאמרן.

עבריה ולשה מותר. מנא אמינא לה, דתניא אין לותתין את השעורים בפסח. ואם לתת, נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות. ופירש רש"י ז"ל דהכי קאמר אף על גב דתנא אין לותתין אפילו הכי אין קונסין אותו וכל שלא נתבקעו מותרות. והכא נמי לא שנא הואיל ואנו רואין שלא החמיץ שאין כאן אלא סימני סידוק ולא סימני שאור. אלמא בעלמא שלשה כתיקנה בצונן כל שאין בה לא שאור ולא סידוק מותרת, אלא אם כן שהה כדי שיעור מיל שאנו דנין אותו בכצק חרש. ואף על גב דרב אשי דחה אטו כולהו בחדא מחתא מחתינהו כלומר שזו אסורה אף על פי שאין בה אפילו שאור. דהתם כבר פירש רש"י ז"ל מדין קנס דעבר אדרבנן. ואפילו תמצא לומר דלאו-מדן קנס התם שאני דלשה בחמה או בחמין, שאנו חוששין שמא מתוך החם יש בה סדקין מלמטה. ועוד לדבריו מי שאופה פתה לבריה תאמר שתערוך ותקטף כל עיסתה ביחד ועושה כל פתה עוגה אחת כדי שלא תגביה ידה מן האחת כשתקטף את השניה. וכן בהכנסת פתה בתנור אם תדביק עוגה אחר עוגה נמצאת מן הראשונה ואילך חמץ ואסורה. ואין דברים אלו אלא מן המתמיהין. ואם יאמר שלא בסלוק ידיה מיד אמרנו, אם כן נשאל ממנו אי זה שיעור נתן לזה, ולמה לא נתנו בו חכמים שיעור. אלא כל שאין לאסור שהייתו שיעור מוכיח על עצמו שאינו מדברי חכמים וכזה לא נמצא בכל התלמוד. או שתאמר עד שיהו בו סימני חימוץ כסדוק כלל. או תאמר במיל או חצי מיל וכיוצא בזה. או שתאמר עד שיהו בו סימני חמוץ ושאור. ואם כן כל מי שאוסר יתן לנו שיעור זמן ונדעה.

הגה הרחבתי לכם בדבר שהיא די ברמיזה אחת שהדבר מוכרח בגמרא ומוכרע מן השכל. ועוד תדע כי הרב מורנו ר' משה ברבי נחמן ז"ל היה מתחלה לש בביתו ושולח פתו לפורני רחוק יותר מעשרה ומחמשה עשר בתים ולא היה חושש. אלא ששמעתי שלאחר מיכן נמנע, ולא מחמת ריחוק הפורני, אלא מחמת שחשש דילמא היה הפורני מלא והיה ירא שמא יתעכב פתו בחוץ מיל או יותר. אבל לחוש לסלוק היד כמו שאמר המורה הזה, זה לא שמענו ואי אפשר. ולא נעשה הרב והגאונים והרבנים חרשים גם ישנים כישנים וטועים גמורים.

גם מה שאמרתם, שמקטפין ומטפחין מעט פני העוגה במים כדי להדביקה בתנור. ואמרתם אם יש לחוש בזה משום איסור אם לאו.

איני רואה בזה שום חשש שלא אמרו אלא כותיקא [פסחים לט, ב] וכיוצא בזה שמבשלין בתוך המים. ואי נמי כעין שבולין לאביי [שם מ, א] שעל ידי הכישול מים מתחמצין מזו ונופלין בזו ואדמבשל אחמועי מחמעא. אבל במדביק פת בתנור מיד הלחלוחית מתיבשת בתנור. שאם לא כן אף אנו נאמר שאילו היתה העיסה רכה אסורה ואין אופין רכין אלא יבשין. וכל מדביקי פת בתנור כך עושין. וכן נוהגין במקומנו ואין אדם חושש לדבר זה.

קכה

שאלתם עוד, בענין מים שלנו [פסחים מב, א] **אם נשאבו קודם צאת השמש אם מותר לרוש בהן באותו יום או נאמר דוקא לנו, ואם לנו יותר מליילה אחד בבית אם נחוש לכך.**

תשובה מסתברא דוקא שלנו כל הלילה. וכל שכן שמתור אם עמדו בבית לילה ויום או יותר. וכן אנו נוהגין לשאוב יום אחד לימים הרבה.

קכו

שאלתם עוד, מפני מה אין אומרים שהחיינו על ספירת העומר בליילה הראשון. ומפני

מה שלי אינו בא לברך לט תשובה כמו שאמר רבא הלכ ברוך הבא רבי חייא אמרי שמ אהבה בר מוציא חו של תוכה ברכת הנו לה, אן רב הכפורים שאינו מו כל אחד בתפילה בירושלמי אע"פ שי המנון. ת שיהא כי [דברים ה, ודוקא לו למי שאין וכו' יוצ ברכה מפ אלא הספ הברכה ו בברכת ד ולענין אלא בדו בא לשם שבשמים הבן שמו דכל שש אין בו ז מאוינו.

7

קכו

שאלת הא דאמור רבנן אסור לאדם לתרום שלא
מן המוקף ודרשינן לה בספרי נלפנינו ליתא

על פסוק זה, ונדרש בירושלמי תרומות פ"ב ה"א, וראה חידושי
רבינו גיטין 5, ב ד"ה וכו' נחשדו, ולקמן סי' רצ"ג מדכתיב
[במדבר י"ח, כו] והרמותם ממנו, מן המוקף לו. ופירש"י
ד"ל [ראה תוס' גיטין 5, ב ד"ה לתרום] דילמא ההוא דסמיק
עליה נרקב או נאבד ונמצא אוכל טבלים. ולפי
דבריו קרא אסמכתא בעלמא הוא. אבל בתוס' נשם
ד"ה וכן אמרו דדרשא גמורה היא מדאמר עלה
התם בספרי כל התורה כולה למדה ומלמדת
הוי' מוזהר שמלמדת ואינה למדה. וקשיא לי היא
עובדא דיבמות דפרק האשה רבה [צ"ג, א] דר' ינאי
עשר מפירי דביתיה אפירי דמייתי אריסיה בערב
שבת משום כבוד שבת. וסמכי לה אקרא נדכריו יי,
כגון דלמען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים.
ואם איתא כדברי התוספות היכי דחי עונג שבת
איסורא דאורייתא, והלא אפילו בין השמשות לא
התירו הפרשה גופא משום עונג שבת.

תשובה ודאי דרשא גמורה היא ודאורייתא היא כדברי
רבתינו בעלי התוספות ז"ל. ואפילו היו שתיקן
לפניו צריך להקיפן. וכדתנן [טבול יום פ"ד מ"ב] אשה והיא
טבולת יום לשה את העיסה וקוצה הימנה חלה ומנחתה
בכפישא או בארוחתה ומקפת וקוראה שם. אלמא אפילו
שתיקן בפניה צריכה להקיפן ולהדביקן זו לזו כדי שיראו
אחת דגורת הכתוב היא דכתיב ממנו. וההיא דיבמות גופה
הכין מוכחא בהדיא. דגרסינן התם אתא לקמיה דרבי חייה
אמר ליה שפיר עבדת זיל אכול, דתניא למען תלמד ליראה
את ה' אלהיך כל הימים, כל הימים אלו שבתות וימים
טובים. למאי הלכתא אילימא לעשורי ומיכל איצטריך קרא
למשרי טלטול דרבנן, אלא לאו כי האי גונא. ואם איתא
דררשא דרבנן אף אנו איצטריך קרא למישרי הפרשה שלא
מן המוקף דאינה אפילו לחול אלא לרבנן. ומכאן נראה
לי ראייה מוכרחת.

ומאי דהא קשיא לך היכי שרינן איסורא דאורייתא משום
עונג שבת, תו ליכא לאקשווי מידי. שהרי התורה
התירתה מדכתיב תלמד ליראה כל הימים. ולא עוד אלא
אפילו ליכא קרא לא הוה קשיא לך מידי. דהא אשכחן
בכמה דוכתי דדחו חכמים בידיהם אפילו לאו הבא מכלל
עשה לצורך. כרבי אליעזר ששחרר עבדו להשלימו לעשרה

מה שליה צבור אומר הברכה בקול רם, שהרי
אינו בא להוציא שום אדם, שכל אחד ואחד חייב
לברך לעצמו ואין אחר יכול להוציאו.

תשובה תחלת כל דבר דע ששליח צבור מוציא את
השומעים שהשומע כעונה ואפילו לכתחלה.

כמו שאמרו במסכת סוכה בפרק לולב הגזול [לה, ב] אמר
רבא הלכתא גבירתא איכא למיגמר מהלילא, הוא אומר
כרוך הבא והן אומרין בשם ה' מכאן לשומע כעונה. ואמר
רבי חייה בר אבא חכימא ודרושיא וספריא ורישי עמא
אמרי שמע ולא ענה יצא. וגרסינן במסכת ר"ה [כט, א] תני
אהבה בריה דרבי זירא כל הברכות כולן אף על פי שיצא
מוציא חוץ מברכת הלחם וברכת היין. כלומר כל הברכות
של חובה חוץ מברכת הלחם וברכת היין וכיוצא בהן שהן
ברכת הנהנין, ומי שנהנה הוא שמברך. ומה שנחלקו נשם
לה, א] רבן גמליאל וחכמים בברכות של ראש השנה ויום
הכפורים ושל שאר הימים, וקיימא לן כרבנן בשאר הימים
שאינו מוציא את הבקי. היינו דוקא בתפילה כדי שיהא
כל אחד ואחד מבקש על עצמו. וביחיד שאינו מוציא
בתפילה לכולי עלמא אף למי שאינו בקי כטעמא דאתמר
בירושלמי [ברכות פ"ג ה"ג] דגרסינן התם כל הברכות כולן
אע"פ שיצא מוציא חוץ מן התפילה וקריאת שמע וברכת
המזון. תפילה לפי שאין שליחות ליחיד. קריאת שמע כדי
שיהא כל אחד ואחד משנן בפיו. ברכת המזון דכתיב
נדכריו יי, ו ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל הוא יברך.
ודוקא למי שהוא בקי אינו מוציא בברכת המזון, אבל
למי שאינו בקי מוציא וכדאמרינן [ברכות מה, ב] חכם מברך
ובור יוצא. וכל שכן בעונה אמן שהאומר אמן כמוציא
ברכה מפיו דמי. וכל שכן כאן שאין עיקר המצוה הברכה
אלא הספירה. ואם ירצה השומע יוצא ידי חובה על ידו מן
הברכה ואחר כך כל אחד סופר לעצמו, כדרך שאנו נוהגין
בברכת ההלל.

ולענין זמן כבר נשאלה שאלה זו לראשונים. וכתוב עליה
בספר בתשובת השאלה, שלא מצינו ברכת זמן
אלא בדבר שיש בו שום הנאה. כגון נטילת לולב שהוא
בא לשמחה, ותקיעת שופר לזכרון בין ישראל לאביהם
שבשמים, ומקרא מגילה דחס רחמנא עלן ופרוקינן. ופדיון
הבן שמברך אבי הבן שהחיינו לפי שיצא בנו מספק נפל.
דכל ששהה שלושים יום באדם אינו נפל. וספירת העומר
אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפשנו להורבן בית
מאויינו. עד כאן לשון הרב ז"ל.

לארבעה עשר יום היום לעומר ארבעה עשר יום שהן שני שבועות, וכן לשלשה לארבעה וכן לכולם עד שבעה שבועות, עד עשרה ואמר ימים ומאחד עשר ואמר יום, וזה דרך צחות לשון הקודש.

76 ואחר כך אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתשיב עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו. יש תמיהין⁴⁹ וכי מה ענין עבודת בית המקדש להזכירה עם ספירת העומר, והלא ספירת העומר אין תלוי בבנין הבית, ועוד הוא חובת הגוף ונוהגת בכל המושבות. וכתב אחי ר' בנימין גר"ו, אע"פ שאין הספירה תלויה בבנין הבית הרי הקצירה וההבאה תלויה בבנין הבית. ועוד הלא יום הנף דהיינו כל ששה עשר אסורין באכילת חדש כתקנת ר' יוחנן בן זכאי, לכך ראוי להזכיר עבודת הבית ולהתפלל עליה לחזור ליושנה. ועוד כתב מה שלא נהגו לברך שהחיינו⁵⁰, לפי שזמן ספירה תלוי בקביעת פסח, כמה דתימר וספרתם לכם ממחרת השבת, לכן נראה שאין מברכין עליו זמן ודי לו בברכת זמן של יום טוב עצמו. ואינו דומה לסוכה ולולב שטעונין זמן ואינן נפטרים בזמן של יום טוב עצמו, דהתם איתחייב בזמן משעת עשייה ואם לא כירך משעת עשייה מברך בשעת קיום המצוה, ושופר נמי שטעון זמן שהרי יש בו מעשה של

תקיעות, ובכל הני סוכה ולולב ושופר אית בהו מעשה מה שאין כן בספירת העומר. L ומנהג שלא להזכיר סך הימים והשבועות דבר יום ביומו עד שיברך, ומנהג הגון הוא, שכיון שהזכיר סך הימים והשבועות למה יברך והלא כבר קיים מצות ספירה-ולמה יחזור ויברך, והלא אין המצוה בברכה אלא בספירה, וכיון דאמר אבי דצריך למימני ימי ושבועי. ונראה שאם הזכיר סך הימים או השבועות בלא ברכה שמברך ומזכיר שגיהם ואינה ברכה לבטלה, אחרי שלא הזכיר שניהם תחילה.

ומצאתי בשם ר' יצחק⁵¹ בין פסח לעצרת כשהציבור ממהרין להתפלל ערבית מבעוד יום, מונה רבי עם הצבור הימים והשבועות בלא ברכה, מימר אומר אם אזכור בלילה בביתי אחזור ואברך כדן ונמצא שלא ברכתי לבטלה קודם שקיעת החמה, ואם אשכח הרי מניתי ימים ושבועות למצוה.

שבולת רלה

מה שנהגו הנשים⁵² שלא לעשות מלאכה לאחר שקיעת החמה בימים שבין פסח לעצרת, יש תולין הטעם לפי שבין פסח לעצרת

דין הנשים שנהגו שלא לעשות מלאכה בלילות בין פסח לעצרת כל הלילות של ספירת העומר

49. מתמיהה זו נראה שסבר רבינו שספיה"ע בזה"ו מדאורייתא דאל"כ פשיטא מה השייכות שמבקשים שזוכה לקיים המצוה מדאורייתא, וכ"כ בשעה"צ סי' תפ"ט סקט"ו. ועי' תוס' מגילה כ', ב סוף ד"ה כל.
50. טעמים לזה ראה גם בבעה"מ פסחים כח, א, בשו"ת הרשב"א ח"א סי' קכ"ו, בר"ן סוכה כב, ב ד"ה כתבו, שו"ת הרדב"ז ח"ד סי' רנ"ו. ובטעם הבעה"מ והרשב"א ראה מה שהאריכו בעקידת יצחק פרשת אמור שער ס"ז, ובשו"ת מהר"י אסאד או"ח סי' קנ"ד וקנ"ה ושם גם על תירוץ ד' בנימין שהביא דבינה ובענין טעם הר"ן ראה שו"ת מהרלב"ה סי' ס"ב.
51. האורה ח"ב סי' קל"ב, או"ח לרש"י סי' קכ"ו. ועי' מה שתמה בזה הרשב"א בשו"ת ח"א סי' רל"ה, ובביאור הגר"א סי' תפ"ט סק"ה נראה שמסכים לדברי הרשב"א. ועי' במג"א סק"ז.
52. האם מנהג זה שייך בעיקרו אף לאנשים, ועד מתי אין לעשות מלאכה בערב, עי' בט"ז וברכ"י ומ"ב בסי' תצ"ג ס"ד, ובשו"ע הרב סק"ט. והאם נהגו בזה בכיום הזה ראה בחק יעקב שכתב שלא נהגו בזה, והערוה"ש כתב דנהגו, ועי' שו"ת בית דוד סי' רע"א שכתב דתליא במנהג העדות והמקומות. עי' להלן שהביא רבינו טעם נוסף בשם ר' בנימין, ועי' בטור שם טעם רביעי.

מתו תלמידי ובשם הרב ר עדין צריכין י"ז (ח), דגרסי אצל המת תח לעולם הולכו ובהן נוהגת נ שבחן בכל דה ולכבדן ולהתנ מלאכה באותו ויש מקומות עד ל"ג נשים בין פנ הן⁵³, שנפלה מקומות שנו אבל לאחר ד

ספר שבלי הלקט

רינו צב"ג ל"ו אלוהם גרואא כ"פ

י"א אלוה י"י שבין אלוה

אותם שבקוצרם את קציר ארצם יהיה להם כדי שבעם והותר כמו שאמרנו בפירוש המזמור והוא עצמו מאמר בשמאלה עושר וכבוד וזה הענין הראשון:

ואולם הענין השני הוא לקוח ממצות הספירה אמר וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הניפכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת וגו'. כי הוא מבואר שספירת הזמן ולדבר מה יורה על הצער ההוא בהעדרו ועל התענוג המקווה בהוייתו כמו שהוא נגלה בכל ספירות ימי הטמאים והטמאות וכמו שאמרו (תנחומא פ' מצורע) וכי יזוב זוב דמה ימים רבים (ויקרא ט"ו) ימים שנים שלשה ולפי שהיו ימי צער קורא אותם רבים. והנה לפי שיציאתם ממצרים היתה לקבל התורה האלהית דכתיב (שמות ג') בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה הישירים בזה להודיע ולזכור בכל דור ודור כי מעלה עשו בתחלה בשעת קבלת התורה והוא כי לגודל מעלתה לא קבלוה מיד כשפירשו מטומאת מצרים עד שעברו עליהם שבעה שבועות שבהם נגמרו להסיר את אלהי הנכר אשר בקרבם ויטהרו להחליף שמלותם ותכונתם כאשר זהו שהיתה בזוב טומאתה. ואף על פי שפסקו דמי זובה צריכה להמתין עוד שבעה ימים נקיים (ויקרא שם) קל ותומר לשכינה שבעה יובלים אלא דיו לבא מן הדין שתהיינה שבע שבתות ימים כי האלהים סייע בטהרתם כמו שנאמר (שמות י"ט) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי כלומר בתנועה קלה ומהירה אשר לא יצוייר כן על המנהג הטבעי כמו שפירש שם:

חדשים ואחר ילך לאסכולה: כך בשעה שיצאו ישראל ממצרים אמרו מלאכי השרת רבנו של עולם הגיע שעה שיקבלו בניך את התורה אמר להם הקב"ה עדיין לא בא זיותן של בני משעבוד טיט ולבנים אלא יתענגו עד שלשה חדשים ואחר כך אתן להם את התורה ואימתי בחדש השלישי (שמות י"ט). והוא מבואר שחסרון הזיו וחזרתו על ידי עדונם הוא היה ההכנה שתזדמן להם בזמן ההוא על ידי המעשים הנוראים שנעשו להם במרה כי מרים היו ולא יכלו לשנות שם מים עד שהורה השם עץ ושם שם לו חק ומשפט כי הוא היה הלמוד הראוי והנאות להם לפי שעתם כמו שכתבנו שם. ולרמוז אל חסרון התחלתם ושעדיין היו דחויין מבא אל המעמד הנבחר והקדוש ההוא להזדוג עם אלהיהם המקריבם אליו תקרובת אהבה ונדבה כהקריב החתן את כלתו עד שיעברו ימי הדחיה ההיא שהמשלונה אל ימי הלבון והנקיות. אמר וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם וגו'. כי כן ימלאו ימי הטמאים הגרושים מבית תענוגיהם. ולפי שהימים האלה לשלמי הבחינה הם ימי צער כמו שאמרנו לפיכך לא קבעו לברך שהחיינו בתחלת מספרם כי איך תברך שהחיינו האשה המגורשת מבית תענוגיה מספר ימים אדרבה קינה מבעי לה. אמנם קבעוהו תכף מלאת ימי הטוהר והשלמת המספר ביום החמשים והוא אומרו עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום כלומר שיום הגעת הכוסף המקווה הוא יום החמשים עם שמספר ימי הריחוק אינו אלא המספר אשר לפניו והוא תשע וארבעים יום או שבע שבתות כמו שהוא הענין אצל הקרבנות עצמן וכמו שיבא:

וזה טעם יותר נראה ממה שכתב הרשב"א ז"ל בתשובה (סמ"ק קכ"ג) כי מפני שיש לנו עגמת נפש במה שאין אנו מקריבים את העומר אין אנו מברכים זמן דמאי עגמת נפש יש בזה מקרבן הפסח ועליית הרגלים והגיגותיהן. ועוד דבענין

7 **ובמדרש** חזית (שיר ב') תני רשב"י בשעה שיצאו ישראל ממצרים למה היו דומים לבן מלך שעמד מחולי אמרו לו אדוננו המלך ילך בנך לאסכולה אמר להם עדיין לא בא בני בזיוו שנשתנה מחוליו אלא יתערן בני כשלשה

יבד לעזוה
זרשת המן
זגיע קציר
א ראשיתו
הכהן את
ובונו בה
זודתו לא
ממחרת
מנחות
זוא ענין
חס שפע
שר שבת
זינו כמו
ההנהגה
זו שקדם.
זידך נתנו
זחניה זו
זכי הוא
זים חקת
זר כי זה
זא העקר
זת ושכן
זם בכל
ז לארץ.
ז הטובות
ה וימין

רך כלל
ז מצוה
ש וגו'.
זגו'. כי
זב הזה
זם על
זכתוב
זוא יום
זר הוא
זאמנם
זשיבשר

ספר זקנות יצחק

הי"ט יצחק בן זנואמג זצ"ל

הספירה אין חלוף בין ספירתנו לספירתם. מכל מקום יש בזה הערה נפלאה אל כוסף החכמה ואל ההשתדלות העצמי הראוי לעשות בעסק התורה ולמידתה למנות ימינו ושנותינו כדי שלא יצאו לריק ולא יבלו בבהלה כמו שכתבנו בשער נ"ט. וכמו שאמרו ז"ל יהי ביתך בית ועד לחכמים והוי מתאבק בעפר רגליהם והוי שותה בצמא את דבריהם (אבות פ"א) כי עקר כל ההשתדלות וההישרה בזה הוא תכלית הכוסף, כאשר הוא בשתיית הצמא וכמו שכתוב (ישעיה נ"ה) הוי כל צמא לכו למים וגו'. ללמד כי מי שאינו בא אל הלמוד בתורת רעב וצמא אין לו שום תועלת. ולזה היתה ענין בשורה אומרו והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי וגו' (עמוס ה'). כי מיד כשיחיו הדורות רעבים גם צמאים לבקש את דבר ה' מיד יפתח ה' להם את אוצרו הטוב ויאכלו ויחזירו כדבר ה' והו הענין השני:

אמנם הענין השלישי הוא לקוח מאומרו והקרבתם מנחה חדשה ליי ממושבותיכם תביאו להם תנופה שנים שני עשרונים סלת תהיינה חמץ תאפנה בכורים לה' והקרבתם וגו'. וזה כי מן ההבדל אשר בין אלו שני הקרבנות אשר מתבואת הארץ נבוא להכיר מעלת בעלי התורה על זולתם מקל וחומר מהתחלתם. והוא כי בתחלת ענינם ממחרת יום ראשון של פסח הביאו את קרבן העומר שהוא הלכה למשה מסיני שבא מן השעורים והסמיכוהו חז"ל (מנחות פ"ד). אל המקראות נאמר כאן אביב ונאמר להלן (שמות ט') והשעורה אביב והיה זה להודיע שאם כבר יצאו ישראל מכלל כל האומות שנחשבו לתבן או קש או לקוצים כסוחים ובאו לכלל תבואה הנה עדיין היו במדרגת השעורים שהוא מאכל משותף לאדם ולטוסים ולרכש. אמנם עדיין לא באו לכלל שלימותם המיוחד הנמשל לחטים שהוא מאכל האדם בייחוד. ולזה לא שייכא ברכת שהחיינו בהבאתו כי זה דרך אל שלמות לא שלמות. ולפי

שכל ההתחלות קשות היה גם כן זר מעשהו וקשה עבודתו כמו שאמרו במדרש (ויקרא רבות פ' כ"ח) אמר ר' אבין בא וראה כמה ישראל מצטערין על מצות העומר דתנינן תמן קצרוהו ונתנהו בקופות והביאוהו לעזרה היו מהבהבין אותו באור כדי לקיים מצות קלי דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים בקנים ובקלחות חובטין אותו כדי שלא יתמעך נתנהו לאבוב ואבובו היה מנוקב כדי שיהא האור שולט בכלו שטחוהו בעזרה והרוח מנשבת בעזרה כו', נתנהו בריחים של גרוסות והוציאו ממנו עשרון שהוא מנופה בשלש עשרה נפה:

ועתה ראה כמה ירמזו זה לקושי הנמצא בהתחלת זה השלימות באומה מיום שהחל לתת מצות בני נח עד שהיתה מטתו של יעקב אבינו שלמה וראויה לבוא אל כלל. כי העשרה דורות מנח ועד אברהם כלן היו מכעיסין לפניו עד שבא אברהם ונטל שכר כנגד כלם (אבות פ"ה). והנה כששלמו על העשרה דורות מספר השלש הרי הונפו ב"ג נפה ועדין היו בערך השעורים. אמנם לפי שכבר היתה ההתחלה יותר מחצי הכל בשכבר נפרדו בה מכלל שאר האומות היה בה כדאי שיהיו מושגחים על ידה במדרגה הדורכת מהלך השלמות. אמרו במדרש (ויקרא רבות שם) ר' יוחנן אמר אל תהי מצות העומר קלה בעיניך שעל ידה זכה אברהם ליירש את ארץ כנען הדא הוא דכתיב (בראשית י"ז) ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגוריך את ארץ כנען ר' שמעון בן לקיש אומר היא שעמדה להם בימי גרעון שנאמר (שופטים ז') והנה צליל לחם שעורים מתהפך. בזכות מה ניצולו בזכות צליל לחם שעורים ואי זו זו מצות העומר. רבי שמואל בר נחמן אמר היא שעמדה בימי חזקיהו שנאמר (ישעיה ל') והיה כל מעבר מטה מוסדה וגו' וכי יש מלחמות תנופה באותו הדור אלא הוי אומר זו מצות העומר. ורבנן אמרי היא שעמדה בימי יחזקאל וכו'. הרי שהכל מסכימים שאין לבנות אותה ואין להקל בערכה מפני

היותה ענין התחיל אברהם אשר הו השלמות אשר בו עליה אמר המצוה אני נתן לכם וק הדורות אשר לא שהיו בדורו של השעורים והוא לב חזקיהו ויחזקאל שהביאו והוא רמז **והנה** על כל פו ההוא בא הקרבן אותם לרצון לפני סימן יפה לסוף וצ עד סוף המספר והקרבתם מנחה ו הוא קרבן שתי הי נאמר סולת תהיו האלהי הנזכר ל החטים המיוחדים (כ"מ קי"ד). אז שעלינו נאמר בק (ז') ואז זכו לקבל לאכלה אשר בו ובמדרש (שוח"ט שבלת של חטים ארוך וקניה רחב הקנה. והקנה של השדה. והעלים להם השבולת ו בשביל מי נודע ה שבא הגורן הקש אותו לרוח. ומקיי שרואה אותו נוט ב" נשקו בר. בשבילנו נברא ו והלא כך כתוב משרפות סיד ול

הקומה קומת החס"ד י' פעמים ע"ב, נשלם שיעור קומת החסד לאברהם, ועל ידי זה יירש אברהם את הארץ, הבן כי קצרת.

ב) וכיון שהימים האלה מסוגלים לתקן עון הברית, אשר פגם הברית בעוה"ר הוא בצדיק יסוד עולם נקרא א"ל ח"י (זח"ג יא.), על כן הימים הנספרים במצות התורה הלא המה מ"ט ימים בגימטריא א"ל ח"י, הבן.

76 ג) בפסוק (ויקרא כג טו) ומפרתם לכם ממחרת השבת וכו' ובאת לנו הקבלה בתורה שבעל פה (תרגום) ממחרת יומא טובא, וכמו שהוכיחו רז"ל בדרשותיהם כל אחד כפי לימודו כמבואר במסכת מנחות (סה:) ובתורת כהנים (אמור פ"ב) ובמדרשים עיין בדבריהם, והנה ידוע דנתפקרו בזה הצדוקים ואומרים הכונה הוא שבת ממש, והנה מהראוי לכל משכיל להתכונן מה זאת עשה הש"י לנו שכתב בתורתו תיבת שב"ת לשיצטרך בזה לימודים שונים בתורה שבעל פה שהכוונה בזה על יו"ט מו"ב ובא על ידי זה טעות למינים שאינם מאמינים בתורה שבעל פה, הוה ליה למיכתב בפירוש ממחרת יום הראשון ולא נצטרך לשום דבר, ובפרט שלא יהיה בזה אריכות לשון, אך יובן הדבר על פי מה שכתבתי לך כמה פעמים שכל האורות נתהוו בלילה הראשונה בגבהי מדומים בדרך נס שלא על ידי מעשינו (וכן הוא בכל שנה), אך להיות הדבר שלא על ידי מעשינו אין קיום להאורות והמוחין ההם, על כן צונו הש"י מצות ספירת העמר למספור מחדש יום אחר יום ונכנסין המוחין לאט לאט על ידי מעשינו ולזה יש קיום כיון שהוא על ידי מעשינו, וכיון שנגמרינן כל המוחין על ידי מעשינו אז הוא יום קבלת התורה חג השבועות, וזהו וספרתם לכם לטובתכם ולהנאתכם שיהיה קיום לקבלת המוחין אל התורה, והנה החילוק שבין שבת ליום טוב מבואר בכתבי מרן הארז"ל (פרע"ח ש"כ פ"א) שבת נקרא קדש היא לכם מה שאין כן יום טוב מקרא קדש, שבשבת באים המוחין דחכמה (חכמ"ה נקרא קד"ש) מעצמם שלא על ידי מעשינו, מה שאין כן יום טוב מקרא קדש לשון הזמנה לקדש בענין (שמ"א ט יג) אחרי כן יאכלו הקרואים, היינו שאנחנו מזמינים את הקדש על ידי מעשינו, והנה תבין לפי זה קדושת היום של יום טוב הראשון

דחג המצות היא גם כן שלא על ידי מעשינו, אם כן יש לו בזה מדריגות יום

השבת (*), אם כן התורה כשרצתה לרמוז לנו טעם המצוה אמרה בלשונה הקדוש וספרתם לכם, להנאתכם ולטובתכם, ממחרת השבת, רצ"ל להיות היום הראשון הוא בבחינת שבת ובאין ההארות, שלא על ידי מעשיכם ואין לזה קיום

עד אשר תספרו יום אחר יום ונעשה הדבר על ידי מעשיכם ויהיה הדבר לכם לקיום, על כן קראתו התורה שבת בכדי להשמיענו טעם המצוה, בין והתבונן, ועוד יתבאר.

ד) במדרש (ויקרא כח א) תני ר' חייא, וספרתם לכם וכו' שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, עכ"ל, והוא לפלא בעיני כל רואה, והנראה דהוקשה לו תיבת תהיינה דאין לו ביאור, דהאיך יצוה לנו הש"י אשר השבע שבתות תהיינה תמימות והרי הזמן אינו מסוד בדינו, על כן פירש אימתי הם תמימות בזמן וכו', והוא, דהנה (ע"ח ש"כג פ"א) הארת מוחין העליונים כביכול נקרא רצו"ן (כי הרצון הוא כמוח כביכול), והנה כתבנו למעלה (סימן א) שהארת המוחין הנעשים בליל א' דחג המצות הוא שלא על ידי מעשינו על כן אין לזה קיום, וצונו הש"י מצות ספירת העמר ואז יום אחר יום נעשים האורות המוחין על ידי מעשינו ויש לזה קיום, והנה תמי"ם בלשון הקודש הוא על דבר שאין בו חסרון, על כן יש לו יסוד וקיום,

(ראיה לזה (תהלים לו יח) וידע י"י ימי תמימים ונחלתם לעול"ם תהיה), ולפי זה יפורשו היטב דברי ר' חייא כדהוקשה לו תיבת תהיינה הרי הזמן אינו מסוד בדינו, לזה אמר דהכי פירושו, שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי הם תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, היינו דהתורה משמיענו מה שהארת המוחין נעשים בליל א' זה לא נקרא תמימות כי אין להארה זו יסוד וקיום כי לא נעשה הדבר על ידי מעשינו, (וזה נקרא אין ישראל עושין רצונו של מקום,

אחד הוא יאור, קדש מסר עיין אשר זידי ע"ד נ"ב

יתי לא תב זוב על זה ם זה זק ית ית זא זז יא י

מאין והחכמ"ה מאיין תמצא, וכל אחד יש לו שורש בחכמה, ולכך אומרים בימי הספירה כל ישראל י"ש להם חלק וכו' לתקן נשמת כל אחד ולהעלות אותו, ובאמירת מסכת אבו"ת גם כן היא כוונת כל הספירה, עד כאן דבריו, נראה לפרש, דהנה המוחין נקראו אבות כידוע לך, ותתכונן שמעשה אבות קדמו בתורה לפיפור נתינת התורה, הנה גם אנחנו עוסקים במסכת אבו"ת קודם חג השבועות זמן מתן תורתנו, ובפרט לפי דרכנו אשר כל הנחו מילי מעלייתא משנת חסידים מסכת אבו"ת נלמדים ממעשה האבות אשר מבוארים בתורה, המשכיל יתכונן, על כן שם המסכת אבו"ת, והתחלת המסכת משה קיבל תורה וכו', הבן, (עיין אגרא דפרקא סימן קצח).

ז) **עוד** אמר הקדוש הנ"ל (שם), מה שנידון בין פסח לעצרת הוא יותר מראש השנה, רק שבראש השנה הוא מצד הגבורות ובימים הללו מצד החסדים, עד כאן דבריו, לדעתי הקלושה מובן הדבר, בראש השנה הוא סוד הדורמיטא שינה הסתלקות המוחין עד שמתעוררין על ידי השופר, ובימים האלה הוא בהיפך לטובה קבלת המוחין בכל יום כנודע להבאים בסוד י"י, והש"י יודע האמת.

ח) **עוד** אמר הקדוש הנ"ל (שם), להיות הימים האלה תיקון הנשמות בשרשם בחכמה, הנה ר' עקיבא שורש נשמתו בחכמה נאמר עליו למשה (מנחות כט:) שתוק כך עלה במחשבה, ונשמתו היתה גדולה וכו', ומה שאמר משה רבינו עליו השלום (שמות ד יג) שלח נא ביד תשלח אמר על ר' עקיבא, והיה רוצה שיתנו התורה על ידו אלא שהיה מעולם המחשבה ולא היה יכול לכוא לידי דיבור לכך היה דורש תגין קוצין (שהוא שערות) שהוא (פרע"ה ש"ג פ"ג) גם כן בחכמ"ה, והתלמידים על שלא נהגו כבוד זה בזה (כבו"ד בגימטריא ל"ב נתיבות חכמה) היו פוגמין במקום גבוה ולכך מתו, עד כאן דבריו, ולדעתי תתכונן בזה סוד הכתוב (משלי ג לה) כבו"ד חכמו"ם ינחלו, וגם כן תתכונן מפני מה מנהג ישראל תורה שלא לגלח השערות בימים ההם, והמשכיל יבין.

כי המוחין הנקרא רצון אינן נעשין על ידי ישראל, על כן צונו הש"י וספרתם לכם וכו' ז' שבתות תמימות (בקיום) תהיינ"ה בזמן שישראל עושין רצונ"ו של מקום, היינו שעל ידי מעשה ישראל נעשה הארת המוחין אז תהיינה תמימות בקיום, הבן, (עיין אגרא דפרקא סימן קצו).

ה) **עוד** יש לבאר דברי ר' חייא הנ"ל, ידוע (פרע"ה שכ"ב פ"ו) ענין הספירה הוא גם כן ספירת ז' המדות הנ"ת נהי"ם, בכל שבוע מדה אחת, ובכל שבוע מבררים ניצוצים אחרים מהמדות שנפלו בשכירה וכן מה שנופלים בכל עת בעוה"ר, דהיינו במדת אהבה שכאדם (הוא מדת חסד) אם אוהב את הדבר אשר הזהיר הש"י להרחיק, וכן במדת היראה אם מתיירא מן הדבר אשר הזהיר הש"י וכיוצא, והדבר ידוע למשכילים, והנה עליית הניצוצין בפעולת האדם הוא בהעלות האדם כל אחת מהמדות לשורשו על ידי התשובה שלימה, כי על ידי מדת התשובה יתוקנו הניצוצות מהשכירה לבוא לסוד פרצוף אדם, (יוגעם למשכיל על דבר ולטועם מעץ החיים), ומה שהיה איזה מהמדות רק נקודה בכת, יתוקן בהתפשטות בהרמת ראש להיות קומה שלימה תמימה כאדם, לאהוב את הבורא ית"ש ולירא ממנו וכיוצא, והוא בהשכיל בחכמה ובינה ודעת, כי כל האהבות והיראות הם בטלים לעיקר המציאות ואין להם מציאות זולת שפעו ית"ש, התכונן מאד ידידי, ובה תשכיל על דבר באמרו שבע שבתות תמימות תהיינה, תמימות דייקא בהרמת ראש קומה שלימה תהיינה דייקא הויה מחדש על ידי מעשיך, וזהו שאמר ר' חייא אימתי (תהיינה) הם תמימות, כשישראל עושין רצוננו של מקום שזה היה רצון הקדום כביכול (ביד ג ט) היה בונה עולמות ומחריבן אמר דין הניין לי ודין וכו', בכדי שיהיה בחירה בעולם ושכר ועונש, וזהו שאמר וספרתם, יובן גם כן מלשון ספיר ובהירות, ידעתי ידידי אשר דברי אלה לא יובנו רק להמשכילים, ואין דברינו רק להחפצים באמת, יהי חלקנו עמהם.

ו) **אמר** הקדוש המפורסם בישראל מורינו הר"ר פנחס מקארעץ זצוק"ל (מדרש פנחס דף כג אות כו), איתא בכתבים שיכוין כל אחד בימי הספירה לתקן שורש נשמתו, כי עמ"ר בגימטריא י"ש, היא חכמ"ה יש

ד ט) **מעם** למה אין מברכין שהחיינו על מצות הספירה → אמר הקדוש הנ"ל, להיות שאין זה דבר חדש, כי כל העליות (היינו כל המוחין) היו ביחד בליל

אמר תספרו חמשים יום (עיין בגמרא מנחות סה:), והנראה על פי מה שכתב כבוד מחותני הרב הקדוש בעל קדושת לוי וצוק"ל (פרשת נשא, לספירה) טעם שאין מכרכין שהחיינו על מצות הספירה, דהנה מצות הספירה הוא כעין ספירת ז' נקיים שהאשה סופרת לבעלה לטהר את עצמה אחר ספירתה, והנה כל מגמתה ותשוקתה להגיע ליום השמיני, דהיינו אחר שיעברו ימי ספירתה ויבוא יום הטהרה ותתחבר את עצמה לבעלה, וענין ספירתה הוא כדמיון איזה איש המצפה לאיזה יום התענוג, אבל יודע שהיום ההוא עוד במרחק הזמן כמה ימים, והנה הוא סופר בכל יום כמה ימים יש לו עוד להמתין ליום המקווה ההוא, ובכוא יום המקווה ההוא הנה באה תשוקתו ועיקר מנמתו אשר אליו היה מצפה ומשתוקק בכל הימים הנספרים (כענין שפירשנו וכן שמעתי (עיין בספר אגרא דכלה, וירא, ד"ה וימל) גם כן בפסוק (בראשית כא ד) וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים הנה ביום השמיני מיבעי ליה, אך הוא כמו שפירש רש"י בכמה מקומות וכן הוא על פי הדקדוק שלש"ת שבע"ת שמנ"ת מורה על חיבור כל הימים הללו ביחד וכמו שלעזר רש"י ז"ל (שמות י כב) אישמיני"ן, והנה אברהם אבינו לגודל תשוקתו לקיים מצות בוראו ובפרט מצוה כזאת למול את בנו לשמונה ימים (שעדיין לא טעם טעם המצוה הזאת), הנה מיום שנולד יצחק עד יום השמיני היה מצפה ומשתוקק מתי יבוא יום השמיני ותתמלא תשוקתו במה שיקיים מצות בוראו, הנה מיום שנולד יצחק עד יום השמיני היה מצפה ומשתוקק ליום ההוא המקווה, אם כן כל השמונת ימים היו בחיבור יחד לפועל ההוא, על כן נכתב שמנת ימים בחיבור כל השמונה ימים יחד בתמימות, הבן.

בליל א' דפסח כנודע (מסוד החפזון), ואחר כך בימי הספירה הם נכנסין שוב מדריגה אחר מדריגה, עד כאן דבריו, ונראה לי לבאר עוד יותר, דברכת שהחיינו אינה באה רק על דבר שמשמח הלב שלא היה לו זמן רב טובה הלזו, והנה בכוא הטובה יגל וישמח הנה מברך שהחיינו, וכאן אדרבא, הנה אתמול היו כל המדריגות בהארה יחד וכהיום שבים לאחור, ומתחילין למנות ממדריגה הקטנה עד למחר יותר גבוה, וכן בכל הימים עד שמשתלמים כל המדריגות במ"ט ונשלם שיעור קומה על ידי מעשינו, ונמצא זאת המדריגה היא אז ביתר שאת מליל א' דפסח שהיו אז שלא על ידי מעשינו, וכהיום הושלמו על ידי מעשינו אז מברכין בחג השבועות שהחיינו, והבן, עיין סימן י"א.

י) בגמרא (חגיגה יז) מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי, נראה לי טעם לזה על פי פשוטו, על פי מה שכתבו הראשונים (פי' הראש עה"ת) דמה שניתנה התורה בחדש השלישי לצאתם מארץ מצרים דייקא הוא כענין הבחנה, (יבמות מב.) כאשה דצריכה הבחנה ג' חדשים להבחין בין וכו', והנה לפי זה היה מהראוי להיות ג' חדשים שלימים, אבל כל כך היה הש"י משתוקק לחיבת ישראל עם קרובו כביכול וקיים הדין הזה בספירת יומי ושבועי, דהנה חוץ הימים הראשונים היינו ששה ימים שאינם בכפל אבל כל שאר הימים הספירה היא בכפל א) היינו צ"ב ימים, היינו צ"א יום חוץ מיום שנתארסה בו כפי הדין ותקנת חז"ל, נראה לי.

76 יא) אשובה עוד לבאר בפסוק (ויקרא כג טו) וספרתם לכם ממחרת השבת וכו' שבע שבתות

תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, הנה יש להתבונן תיבת תמימות על פי פשוטו, וגם תיבת תהיינה (כמו שכתבתי לעיל (ה) אין לו ביאור וכי הזמן מסור בידינו ליתן לו הויה וקיום, הלא הש"י מחיה חיים בזמן שרוצה וכבר דברו בזה חז"ל במדרשיהם (כמו שכתבתי לעיל), ועוד דקדקו הראשונים הלא אין מצות הספירה רק ז' שבתות כדכתיב שבע שבתות תמימות ואחר כך

(א) היינו יומי ושבועי.

76 וכו' כן פירשנו (אגרא דכלה וילך) מאמר משה בעת פטירתו אמר (דברים לא ב) בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, מה תלמוד לומר היום (ודברי חז"ל (סוטה יג:) ידוע ולפי הפשט לא נדע), אבל יתפרש על פי דברי ר' שמעון בן יוהאי באידרא זוטא (חגיגה רצא) קודם פטירתו אמר שכל ימיו היה מחכה ומצפה ליום ההוא, כי כל מה שהצדיקים משיגים קודם פטירתם אינם יכולים להשיג כל ימי חיותם וכמו שכתוב (תהלים קד כט) תוסף

שורש
י"ש
אותו,
פירה,
יקראו
תורה
מסכת
בפרט
משנת
אשר
מסכת
וכו'.

פסח
בראש
סדים,
בראש
זין עד
היפך
כסוד

האלה
ה ר'
(מנחות
גדולה
נ ד יג)
רוצה
זשכה

תגין
נס כן
ז בזה
זוגמין
תבונן
ז, וגם
לגלח

זפירה
דבר
ביחד

יום מתן תורתנו מ"ט ימים ואחר זה יום מתן תורתנו ביום החמשים, ואעתיק לך לשוננו, וז"ל (מאמר רביעי כלל הרביעי פרק ראשון) דע כי זה הענין בעצמו שבא בספירת העומר בא ביובל, ואמר (ויקרא כה ז) וספרת לך שבע שבתות שנים וכו' תשע וארבעים שנה, וכן אמר (שם) לקדש שנת החמשים שנה, ואחר שמצאנו זה בשביתת עבודת אדמתינו שהוא חיי הגופות, וכן בקבלת תורתנו שהיא חיי הגופות והנשמות, הורה שבא לענין גדול ונכבד, וכבר נודע שהקדמונים היו מייחסים כוחות כל הנמצא לשבעת כוכבי לכת ולשבעת גלגליהם, והיו מייחסים השבעה אקלימים שהם שבעת חלקי הישוב אליהם, והיתה אמונתם שהשמש הוא האלוה הגדול כמו שכתבתי למעלה (כלל ב פ"ב), ואחריו הירח ואחריו כן החמשה הנשואים, סוף דבר כולם היו אלוהות אצלם, ולכל אחד מהם היו מיוחדים ממשלה, וכל אחד עוזר בששה האחרים, ודעתם זה היה לפי שהיו רואים שבעלייתם וירידתם ושאר תנועותם היו מתחדשות פעולות בעולם הזה עד שהיתה תפלתם ועבודתם אליהם, וכפי מספרם היו מקריבים שבעה ממיני בעלי חיים, כמו שראית בלעם הקוסם (במדבר כג א) שצוה לכנות ז' מזבחות ולהקריב ז' פרים וז' אילים, ולפי שכל אחד מהכוכבים היו מוצאים לו ממשלה מיוחדת, ושאר הכוכבים יעזרותו, והכל כמו שחלק אותם לכל העמים ולשבע הארצות נמצא להם ז' ז' ממשלות, עד שהיו הקוסמים קוסמים על דרך המספר הזה, כמו שתירגם יונתן על מאמר יחזקאל (כא כה) שבועי שבועות להם, ונאמר שם על קסם נבוכדנצר, וזה היה נמשך לדעת הקודמים בתנועת הגלגלים שהם תשע וארבעים, כי לגלגל שבתאי צדק מאדים תשע תנועות לכל אחד, ולגלגל חמה שתיים, ולגלגל כוכב תשע, ולגלגל נוגה חמש, ולגלגל לבנה שש, עד שחשבו קצת מהראשונים כי לפי התנועות האלה היו הגלגלים מ"ט לפי התנועות של כוכבי לכת וכו', ולפי זה הענין היה הקידוש ביום חמשים ובשנת חמשים להורות על המניע שלא יתנועע (רצ"ל השם ב"ה אשר הוא מניע את הגלגלים וכל כוחותיהם כרצונו, ואין להם שום כח מבלעדי שפעו וכחו ויכולתו ית"ש), וענין זה המספר הזכירו ישעיה הנביא (לו כו) ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים, וזה כולו להעיר אותנו שלא נמעה בדעת

הקדמונים

תוסף רוחם יגועון, וזהו שאמר גם כן משה בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, דבכל המאה ועשרים שנה היה מצפה ומשתוקק להשגות היום ההוא, הגה כאשר בא היום ההוא נגמרה אצלו תשוקתו מכל הק"כ שנה בחיבור, וזהו שאמר בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, הבן הדבר).

והנה כתב הרב הקדוש הנ"ל שעל כן אין מברכין שהחיינו על מצות הספירה כי אין התשוקה על הימים הנספרים רק על היום שאחר ימי הספירה אז מברכין שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, כי כל ימי הספירה היינו סופרים ומצפים ליום הנכבד והנחשק ההוא, זהו תוכן דבריו בקצת תוספת ביאור, ולדעתי זהו שיש לפרש בפסוק וספרתם לכם וכו' שבע שבתות תמימות תהיינה, היינו שתספרו בתשוקה הנכבדת מראשית הימים עד סופם מתי יבוא יום הנועד ההוא יום מתן תורתנו, וכיון שככל יום תהיו סופרים ומצפים ליום הנכבד ההוא יום החמשים, אם כן כל השבע שבתות תהיינה תמימות, היינו מחוברות (כמו שכתבתי לך בפסוק וימל אברהם וכו' בן שמנת ימים), עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, היינו כל הז' שבתות תהיינה מחוברות למספר החמשים, על כן יום החמשים אינו לספירה כי כבר בא יום הנכבד אשר אליו נספר המספר, הבן הדבר. L

יב) מעם למנין ימי הספירה קודם מתן תורה מ"ט ימים, על פי מה שכתב הרב החיד"א מעם לגלות מצרים (בשם ילקוט דוד ע"י מאמר ט סימן א), דהתורה רוחניות ואינה חלה על האדם שיש לו מחשבות רעות ויצר זונה (ולב רע) כי התורה כולה טהורה, וזהו שאמרו שאומות העולם לא יכלו לקבל התורה, ולכך הכניע הקב"ה את ישראל בגלות מצרים להחליש כח היצר הרע אשר משכנו בחלל השמאלי שכלב ותוכל לשכון בהם התורה (על ידי היצר טוב שהוא בחלל הימיני שבלב), עד כאן דבריו, על כן סופרין קודם מתן תורה מנין מ"ט מנין מספר ל"ב טו"ב, ועיין מה שכתבתי בשער ומאמר ל"ג בעומר (סוף סימן א) ותבין יותר.

יג) ראיתי בספר הנחמד צדה לדרך מעם נחמד על פי פשוטו למנין ומספר ימי הספירה קודם

אורות התורה, כי כל אחד מישראל הוא אות מהתורה. והכלל הוא, כמו שיש רמ"ח אברים וש"ה גידים גשמיים, כמו כן יש תרי"ג אורות שכליות בעבודת הבורא והם הנקראים אברים הרוחניים (עי' שערי קדושה ח"א פ"א). והבורא ברוך הוא משפיע תמיד בהשכליות, ויש אדם שמשיג רק השכליות, ויש אדם שמשגיג ורואה האיך השפע בא מעילת העילות על השכליות. וזהו הוא מראות הנבואה, כמו שנאמר (ש"א ט, ט) 'כי לנביא היום יקרא לפנים הרואה'.

וזהו הרמז וזה מעשה המנורה כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה' (להלן ח, ד), ובמלאכת המשכן

לא נאמר כן. כי המשכן רומז על השכליות, והמנורה רומז על ראיות השפע הבא בכל רגע מעילת העילות על השכליות. וזהו 'כמראה אשר הראה ה' את משה', משה ראה איך השפע בא מעילת העילות על השכליות.

ולכך לא פקד את הלויים בתוך בני ישראל, כי ישראל הם מורים על אורות השכליות, ולויים מורים על השפע הבא מעילת העילות על השכליות. ולכך בטהרת הלויים כתיב (להלן ח, ז) 'והעבירו תער על כל בשרם', כי שערות הם בחינות לבוש (עץ חיים היכל אבי"ע שער ראשון פ"א), והלויים רומזים על בחינה עליונה שהוא בלא לבוש כלל.

לספירה

7 נראה לבאר מפני מה על כל המצות מתרי"ג מצות מברכין שהחיינו ועל מצות ספירת העומר אין מברכין שהחיינו (עי' בעל המאור ור"ן שלהי פסחים). דהנה איתא בכתבי האריז"ל על פסוק (שמות ג, יב) 'תעבדון את האלהים על ההר הזה', דהנה ידוע שכשהיו ישראל במצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה (זו"ה ריש יתרו; סידור האר"י הגדה של פסח פסקת מצה זו), והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו גאלם ממצרים כדי לקרבם תחת כנפי השכינה, ועל זה הוצרך להם לספור ז' נקיים, ובלא ספירת הז' נקיים לא היה באפשר לקרבם תחת כנפי השכינה כידוע (עי' זוה"ק ח"ג

זו, ב). וזהו פירוש הפסוק 'תעבדון את האלהים, פירוש תעבדו נו"ן. עד כאן לשונו. ונמצא שהיו מצפים תמיד מתי תעבור המספר ושיגיע הקירוב, ותמיד היה רצונם לכלות ימי הספירה, ואם היה באפשר לכלות ימי הספירה ברגע אחד ותיכף ומיד יתחיל הקירוב, אזי מה טוב ומה נעים היה להם בזה. ונמצא לפי זה אין שייך ברכת שהחיינו על זה: L

יאר פניו אתנו סלה (תהלים סו, ב) ולכאורה תיבת 'אתנו' מיותר, והווי ליה למימר יאר פניו לנו' סלה. ונראה, דאיתא בפסוק (דברים לג, כט) 'אשריך ישראל מי כמוך',

ה. ראה הערה ב. א. עי' מגלה עמוקות פ' שמות ד"ה אנכי ה' אלהי אביך; פ' תזריע ד"ה או יש לדרוש; פ' בהר ד"ה מה ענין שמיטה; פ' בעלותך ד"ה סוד נ' הפוכה. ב. ראה בית לוי כאן.

תפיסת רש"י ז"ל: אשריך י שלך יכו'. דאיתא במדרש (וי השו' כדאשית) 'בראשית' ב' שנקראו ראשית, היינו שכל בשביל ישראל, פירוש מתו

נשא אתו במדינת ליטא מפני שבועות בשם 'ע' לא נזכר בתורה שם עצמו עצרת' (במדבר כט, לה). והו' אופנים. אופן אחד הוא עי' הלא נראה בכל החגים יש עבודת להבורא ברוך הוא בעשיית המצוה השייך לחג אכילת מצה ודומיהן, והנ

א. עי' שביעית פ"א משנה א; ב אר"ח ס"י תצד (ובספרו פחת עינים שבי על כל עניני המועדות ולא מצאו השבועות, והוא לשון תרגום דאנ כו'; 'בשבועותיכם' מתורגם בעצד אנת ג; הנה בתורה שבכתב נקרא אונקלוס מתרגם על בשבועותיכם דאונקלוס אמרו מפי ר' אליעזר ו בסמוך ד"ה מה שמקשים, וכדיבו עשה ה' את השמים ואת הארץ, ו ואת הארץ, והנה היא שמינית. ' לפניהם ולאחריהם כי כולם קדוש וקדש יום שמיני כשמיני של חג והוא יום מתן תורה שהראם בו; מקום חג השבועות 'עצרת', כי ו שהיה יום החמשים ליציאת מצרי ובותינו ז"ל 'עצרת', אמנם בתנו המושג בעצירתם ויתנצלו את עד שבועות עצרת, יש לומר דכתיב

הרב"ק רבי יצחק מארצות סוכ (צ"ח)
נזיך ונסו אלי מכלל אנכי ראובן
מבין מצות חן

זאת ירגיש כן שצעת ימים וע"ז צא ח"ת לרבות כל ימות השנה, דמך של אכילת מלה זו שהוא התעוררות באמונתו ית"ש והרגשת עריבות המלה לריך לעשות רושם על כל ימות השנה, חב יש לרמז כמה שמסיים הכתוב ושמת את החוקה הזאת חוקה מלשון חקוקה, וימים היינו שנה ע"ד הכי (ויקרא כ"ה) ימים תהי גאלתו, דהיינו ושמת את החוקה דרושם של אמונה וועם עריבת המלה חבא חקוקה על לוח לבנו מימים ימימה היינו על כל השנה.

7 שמור את חודש האביב ועשית פסח לד"א כי בחודש האביב הוציאך ה"א ממצרים לילה, וברת פסח לד"א (דברים עז), יל"ד איך שייך שמירה על החודש, בשלמא על מלות הפסח שייך שמירה, אבל על החודש גופא מהו הכוונה לשומר, ורז"ל (ר"ה כא) דרשו מהכא מלות עיבור השנה לשמור שיהא החודש ניסן חודש אביב, ואכתי הלשון ל"ב דמשמע שהשמור את החודש גופא, ויל"פ בהקדם לזאר מאמה"כ (שה"ר ח') אל תראוני שאני שחרחרת שזפתני השמש, ופירש"י לפי שאין שחרותי וכיעורי ממעי אמי אלא ע"י שזיפת השמש שאותו שחרות נוח להתלצן כשיעמוד בלל, בני אמי נחרו כי הם בני מזרים שגדלתי בהן וכו' עיי"ש, ויש להסביר כוונת רש"י דפסוקים אלו סובבים על כנס"י שאומרת להקב"ה, דענין השחרות, היינו מעשים רעים דצוה נתלכך השגמה ונעשית צחתי שחורה, וכנס"י מבקשת אל תראוני שאני שחרחרת דלא יסתכל במעשינו הרעים, כי אין זה שחרות הנולד כך בצעט, אלא שזפתני השמש, ע"י שאנו מסובבים בין אנשים רעים וחמאים, זאת גרם מה שקלקנו במעשים רעים, אבל באמת אנו משתוקקים לחקן מעשינו לכצם וללצן השחרות, וצוה יל"פ מאמר המדרש (שה"ר פל"ח) עה"כ שחורה אני ונאור בנות ירושלים, שחורה אני כל ימות הצעט, ונאור אני בשבת, והכוונה יובן ע"ד האמור דבשבתות ויו"ט משפיע הקב"ה לישראל השפעות קדושות שיחשוררו לקיים רלוגו יתב', ח"ש שחורה אני בחול, דאף שקלקלו מעשינו בימי החול צחתי שחורה, מ"מ אין השחרות מתקיימת, אלא ונאור אני בשבתות וימים טובים, דע"י קדושת שבת ויו"ט זוכין לחקן המעשים של ימי החול וללצן השחרות.

8 ונבוא אל המכוון דהנה מבואר צסה"ק דצנ"י כשילאו ממלרים הי"ג צשפל המדריגה צעניני הנפש, מ"מ לא נפל רוחם צקרצם כי התחזקו עלמם, דבאמת מקורם טוב, אלא ע"י שהסחובצו בין המלריים למדו ממעשיהם הרעים, ולכך הגביהם הקב"ה אז לידי מדריגה גבוה כדי שישגו לעצוד אותו, דמבואר צספה"ק דצנ"ל הפסח הגביהם הקב"ה נפשות ישראל מדיועא התחטונה למדריגה העליונה של קדושה שלא כדרך הצעט, אחרי שהי משוקעים צמ"ט שערי עומאה ונתעלו למ"ט

שערי קדושה, וע"כ לוח להם לעשות ותענוג רוחני צעשיית מלות ה', את בודם כיוון שזכו לכך שלא מזל עו הראשון, ונלעוו לספור ספירת העומר את נפשם מכל מ"ט שערי עומאה נקיים, עד שישגו למדריגה גבוה מזל לחנות לקנות אחה משקה טוב, אבל ע"כ נותן לו המוכר כוס משקה טוב לו כוס משקה טוב צחנס, כסבור לו עוד מה צחנס, אז יאמר לו לך צחנס צכדי שתוכל לטעום כמה טוב מה, ומה שאתה מבקש עוד לריך אני הקב"ה מטעים הקב"ה לכל נפש ית לקדושה, אבל מאחר שזכו שלא ע"פ ולריכין בימי הספירה לעצוד לטער ולא העומר כדי לטעורו מקליפותינו ומטו זו להרגיש תענוג רוחני

9 וזדה הזכירו התורה הקדושה שמור ו הגבוהות שהשגתם, מ"מ תשמרו. צחודש של פסח, ומפרש כי צחודש האביב ה שהגביהם הקב"ה את ישראל שהיו צמדריגה צעודתם, כדי להטעימם מחיקות של מדריגה שמור את החודש האביב שהשמור ותחזו והשי"ת יעזרו שההתעוררות שהשגנו צליל צלב עכור וצחמונה שלימה ו

10 תאבל עליו חמץ שבעת ימים ר (פסחים דף ל"ה) דברים הצאים ליד אלו שאין צאים לידי חימוץ, יש לפנ מורה על יתה"ר וכתב צספה"ק ו מ"ה) אחיו גבור הכובש את ילרו, ילר המיוחד המומר לדבר אחד ולזה צדברים שרואה שילרו חוקף עליו להכנ זה מה צעצעם, והנה מי שנולד צ

גאון על פסח

עם כינוי יחי יוסף

מין גאון רב יוסף לר"י וואלף צצ"ל

שערי קדושה, וע"כ לזה להם לעשות אחת מלוח זכדי שירגישו נועם ומחיקות
 וחטונג רוחני בעשיית מלוח ה', אמנם מדריגה זו לא היא דבר המתקיים
 בידם כיון שזכו לכך שלא מלד עצודתם, וניטלה מהם מדריגה זו ביום
 הראשון, ונלטוו לספור ספירת העומר שבע שבועות תמימות, זכדי לרחוק ולעבר
 את נפשם מכל מ"ע שערי עומאה שנתדבקו בהם במלריס דוגמת שבעה
 נקיים, עד שישיגו למדריגה גבוה מלד עצודתם, והוא על דרך משל לאחד שזכנס
 לתנות לקנות אחת משקה עוב, אבל לא ידע אחת משקה משובח מחצירו,
 ע"כ נותן לו המוכר כוס משקה עוב ומשובח ביותר, והלוקח צראותו שנותן
 לו כוס משקה עוב זחנס, כסבור שיתן לו עוד זחנס ומצקש ממנו תן
 לו עוד מזה זחנס, אז יאמר לו המוכר לא כן אחי, כוס הראשון נתתי
 לך זחנס זכדי שהוכל לעעום כמה עוב ומשובח היא משקה זה כדי שתחפון לקנות
 מזה, ומה שאחה מצקש עוד לריך אחת לפרוע בזמנו, כן הדבר דבליל הפסח
 הקצ"ה מטעים הקצ"ה לכל נפש ישראל גודל התענוג שמרגישין כשמחקרצין
 לקדושה, אבל מאחר שזכו שלא ע"פ מעשינו שוב לוקחים מדריגה זו מאחננו,
 ולריכין צימי הספירה לעבוד לעהר ולזכך עלמנו כמאמרינו זיכ"ר שאחר ספירת
 העומר כדי לעהרינו מקליפותינו ומעומאותינו וכ"י זכדי שנוכל לקנות מדריגה
 זו להרגיש תענוג רוחני ע"י מעשינו ופטולתינו.

ולזה הזכירו החורה הקדושה שמור את חודש האצ"ב, אף שנוטלין מכם מדריגות
 הגבוהות שהשגתם, מ"מ תשמרו שלא תאצדו לגמרי מדריגות קדושות שהשגתם
 בחודש של פסח, ומפרש כי בחודש האצ"ב הוליאך ה"א ממלריס לילה, דגם במלריס היא כן
 שהגצ"ה הקצ"ה את ישראל שהיו במדריגה נמוכה זכחי לילה למדריגה עליונה שלא ע"פ
 עצודתם, כדי להטעימם מחיקות של מדריגות גבוהות, ושוב נעלו מהם אותן מדריגות, ע"כ
 שמור את החודש האצ"ב שתשמור ותחזק עלמך להשיג בחזרה מדריגות של חודש זו,
 והש"ת יעזרו שההתעוררות שהשגנו זליל הסדר יתקיימו בנו כל השנה לעבוד הקצ"ה
 בלב עהור ובחמונה שלימה וזכה לישועה במהרה צימינו אמן. L

ל תאכל עליו חמץ שבעת ימים האבל עליו מצות (דברים עז), ודרשו ח"ל
 (פסחים דף ל"ה) דברים הבאים לידי חימוץ אדם יולא זכין ידי חובתו במלח ילאו
 אלו שאין באים לידי חימוץ, יש לפרש על דרך מוסר דידוע מסה"ק דחמץ
 מורה על יאה"ר וכחז בספה"ק עצודת ישראל על המשנה (אבות פ"ד
 מ"ה) אחיו גבור הכובש את יארו, ר"ל יארו המיוחד לו שלכל אדם יש
 יאר המיוחד המומר לדבר אחד ולזה לריך כ"א לעשות לעלמו גדרים וסויגים
 בדברים שרואה שיארו חוקף עליו להכשילו עכ"ל, וציאור הדברים דכ"א חלוקים
 זה מזה בעצמם, והנה מי שגולד במדה טובה אינו חידוש כ"כ אם עובד

מכם כל פגעים, ומאיר ומקדש נשמתכם ומוחל לעונותיכם. ומי שיכול לבא לבחינת זכור בוודאי מה טוב.

או יש לומר, דרמו לן הכתוב ענין אחר, והוא בוודאי אם כל ישראל היו יכולין לקיים שמירת שבת מה טוב, אך אף על פי שאנחנו חלילה הרבה אינם מקיימים כראוי, הבטיח לנו הכתוב שעל ידי הצדיקים שבדור, אשר הם שומרים שבת כראוי, והם עושין תענוג להבורא. והצדיק נקרא שבת כגודע (וזה"ק ח"ב צד, ב). וזה שכתוב 'אך' רצה לומר אף אם יהיו מקיימי שבת בדרך מיעוט, 'את שבתותי תשמורו' רצה לומר על ידי הצדיקים הנקראים שבת 'תשמורו', כל זרע ישראל יהיה לכם שמירה מכל דבר רע, ובזכות שמירת הצדיקים יהיה גגון והצילי על שארית ישראל. 'כי אות הוא ביני וביניכם', דהצדיק נקרא אות (וזה"ק ח"א השמטות רסו, א), דהוא אות ורושם בין כנסת ישראל להבורא. 'לדעת כי אני ה' מקדשכם', רצה לומר דעל ידי הצדיק נתפרסם קדושתו יתברך, שהוא המושך דיעה לעולם, ומודיע קדושת אלהים לבני אדם, ועל ידי אות הצדיק ישמורו את ישראל מכל דבר רע ומעלה אותם, ומעלה השם יתברך כאילו שמרו כולם:

7 א ו יבואר, דהנה הקב"ה רצה לזכות את ישראל בעולם הבא, לכך נתן להם

תורה ומצות (מכות כג, ב). והנה הקב"ה רצה להטעים לזרע ישראל שכר עולם הבא הרוחני, ולכך נתן להם את יום השבת דהוא תענוג רוחני מעין עולם הבא (בוכות נ, ב), ובשבת כל אדם יכול להבחין התענוג הרוחני. אך כיון דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט, ב), והיאך יהנה אותם בתענוג שבת, לכך התחכם השם יתברך ונתן להם בתורת מתנה. ושכר גופיה של מצות ליכא בהאי עלמא, אבל יכול השם יתברך ליתן במתנה אף בעולם השפל הזה, להטעים לעושי רצונו ושומרי שבת מעין תענוג עולם הבא.

וזה שכתוב 'אך את שבתותי תשמורו', ועל ידי שתשמרו שבת בזה תטעימו תענוג הרוחני, וזה יהיה אות לכם על שכר עולם הבא. וזה שכתוב 'כי אות וכו' לדעת כי אני ה' מקדשכם' רצה לומר שעל ידי שמירת שבת תבואו לידע שאני השם אשר מקדש אתכם לעולם הנצחי, לעולם שכולו שבת (תמיד פ"ז משנה ד; ר"ה לא, א).

וזהו שהשם יתברך צוה למשה להודיע לישראל זה המתנה טובה אשר ישיגו בשבת, ולא המצוה, דהא כל המצות הודיע להם משה, אך בכאן הודיע להם היתרון אשר ישיגו על ידי מצוה זו, כדי שיבינו השכר שצפון להם, דבלאו שבת אי אפשר להודיע בהאי עלמא, דהא לא עבידא לגלויי בעולם הזה כד. מה שאין כן משה השיג בעולם הזה וראה עולמו בחיים, ואין זה שכר שבת, כי השבת גופא

כג. ע"פ לשון הכתוב ישעיה לא, ה. בד. ע"י ביצה טז, א: אמר רבי חמא רבבי חנינא הנותן מתנה לחבור אין צריך להודיעו כו', מיתבי 'לדעת כי אני ה' מקדשכם' אמר לו הקב"ה למשה, משה, מתנה טובה יש לי בבית גנוי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיע אותם, מכאן אמר רבן שמעון בן גמליאל הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. לא קשיא, הא במתנה דעבידא לאגלויי הא במתנה דלא עבידא

הוא השכר, ככ (שנה ב) 'שכר של שמירת שבת' אבל לאומות 'המתן שכר כו', משיגים זרע יע

ובאר על הא ברכת יו כו' דהנה לא ז השם יתברך ע' זה גורע כל כ אורך ימים ביו בזה, ובשמאלה הכר שמאלית,

לאגלויי, שבת נמי היה עקב: דהכל השכר הוא המצו שכר מצוה מצוה הבא הוא פחות שו הבורא כל העולמו מצוה בהאי עלמא לומר דשכר של מצוה תענוג להבורא אין ששכר מצוה מצו בשמחה, שהוא ג דרך 'שכר מצוה עינים פי וירא ד' המצוה, שהוא זה וע"ע עבודת ישר: כו. ע"י ביצה טז, נתן להם בפרהסי לא לענשו נכרים משלי יד, י: ובשו בשם הרב הגדול לקבל מזה תענוג ויגוע ויאסף: מפ

ברכה"ק רבי חנוך אבאריט סי' צ"ט
נחיק ונספר מי מיטל אכיו האנז
במיתגה מכין גפוג תן

ועיקר העבודות צריך להיות שלא ירצה האדם העובד שום דבר, ולא יבקש רק את שמו יתברך, וזהו גופא יהיה שכרו מה שעובד השם כ"י. וזהו שאומרים 'אין ערוך לך ה' אלוהינו בעולם הזה', רצה לומר שאין אני רוצה שום תענוג עולם הזה, ואם תאמר אעבוד את ה' על מנת שאזכה לחיי עולם הבא תענוג הרוחני, גם זה לאו עבודה לשמה, רק שם בעולם הנשמות יש שמבקשים תענוג רוחני, ויש צדיקים שאינם מבקשים אפילו שם בעולם האמת זולת השגת חכמת אלהות, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות סד, א) צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא כ"י, וזהו שאומרים אין ערוך לך כו' ואין

הוא השכר, כמאמר חכמינו ז"ל (אבות פ"ד משנה ב) 'שכר מצוה מצוה', זהו התענוג של שמירת שבת זהו גופא הוא השכר כ"י, אבל לאומות לא הודיע השם יתברך זה המתן שכר כ"י, רצה לומר זה המתנה אשר משיגים זרע ישראל בשבת, ואל יתערב זר בשמחתם כ"י: L

ונבאר על הא דאמרינן בתפילת שבת (נוסח ברכת יוצר אור בשחרית) אין ערוך לך כו'. דהנה לא זו בלבד דאם אדם עובד את השם יתברך על מנת לקבל פרס, אף דאין זה גורע כל כך, כמו שדרשו (שבת סג, א) 'אורך ימים בימינה' (משלי ג, טז) למימינים בה, ובשמאלה עושר וכבוד, אם כן הוא דבר שמאלית, אך אין זה עיקר העבודה,

לאגלויי, שבת נמי מתנה דעבידא לאגלויי, מתן שכרה לא עבידא לאגלויי. ע"כ. כה. ע"י פרשת עקב ד"ה והיה עקב: דהכלל הוא, דבאמת מה שהקב"ה נותן שכר בעד המצוה זה הפחות שבתענוגים, והתענוג העיקר והשכר הוא המצוה גופא, מה שאדם עושה נחת רוח ליוצרו, ועושה רצונו ומקיים מצותו, כמו שאמר התנא 'שכר מצוה מצוה', דגופא של מצוה הוא התענוג והשכר בעד המצוה, ומה שהקב"ה הוא משלם השכר לעולם הבא הוא פחות שבתענוגים, אבל עיקר התענוג הוא המצוה גופא, מה שאדם עושה רצון הבורא, ומשמת כביכול הבורא כל העולמות. ע"כ. ובפרשת ראה ד"ה או יש לומר שהמפרשים: וגראה, דידוע דברי חכמינו ז"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל יש שכר אחד שאדם מקבל אף בזה העולם, והוא ד'שכר מצוה מצוה', רוצה לומר דשכר של מצוה הוא המצוה גופא שעשה, דאין צריך יותר שכר, רק זה גופא שזוכה לעשות מצוה ועושה תענוג להבורא אין לך שכר יותר מזה. ע"כ. וע"י תולדות יעקב יוסף פ' קדושים אות ה: וכן שמעתי ממורי 'ששכר מצוה מצוה' (אבות פ"ד משנה ב), שאין לך שכר גדול מזה ממה שיש לו תענוג ממצוה עצמו בעשותה בשמחה, שהוא גדול אף אם לא היה שכר יותר די. ע"כ. ובדגל מחנה אפרים פ' קרח ד"ה אני חלקך: על דרך 'שכר מצוה מצוה', היינו זהו השכר של המצוה, המצוה עצמה, שזכה לעשות מצוה. ע"כ. וע"י מאור עינים פ' וירא ד"ה בש"ס דשבת: כמו שכתוב באבות 'ששכר מצוה מצוה', שעיקר שכר מן המצוה הוא המצוה, שהוא הדביקות האלהי והתענוג הרוחני שבעשיית המצוה, שהיא בחינת קבלת פני השכינה. ע"כ. וע"י עבודת ישראל פרקי אבות פ"א משנה ג ושם פ"ד משנה ב; מאור ושמש ליקוטים ד"ה במסכת אבות. כו. ע"י ביצה טז, א שם: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, כל מצות שנתן להם הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא, חוץ משבת שנתן להם בצנעא, שנאמר ביני וביני בני ישראל אות היא לעולם. אי הכי לא לענשו נכרים עלה, שבת אודועי אודעינהו, מתן שכרה לא אודעינהו. ע"כ. כז. ע"פ לשון הכתוב משלי יד, י: ובשמחתו לא יתערב זר. כח. וע"י שארית ישראל שער השוככים דרוש רביעי: וכמו שנשמע בשם הרב הגדול מבארדיטשוב, שאמר: לעבוד את ה' יש נחת ותענוג גדול, אבל העיקר העבודה הוא שלא לקבל מזה תענוג גדול לעצמו. ע"כ. כט. וע"י באופן אחר קצת בס' תולדות יצחק בן לוי פ' ויחי ד"ה ויגוע ויאסף: מפי אממ"ר הגאון הקדוש נשמתו בגן עדן, כי צדיק שמתפלל תמיד על הדור, זה הצדיק

הקב"ה רצה
עולם הבא
יום השבת
הבא (ברכות
ול להבחין
שכר מצוה
, והיאך
כך התחכם
זתנה. ושכר
זלמא, אבל
אף בעולם
וגו ושומרי
זבא.
מורו, ועל
ימו תענוג
שכר עולם
לדעת כי
שעל ידי
זשם אשר
לם שכולו
א. א).
; להודיע
שר ישיגו
המצות
דיע להם
' זו, כדי
שבת אי
יהא לא
שאין כן
עולמו
ת גופא
ה לחברו
טובה יש
גמליאל
א עבידא

לשמינו עצרת וצמחת תורה

ביום השמיני עצרת תהיה לכם פר מקאת עבודה לא תעשו: והקרבתם עליה אשה ריח ניהח ליהוה פר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים:

ומנחתם זבחי אלהינו ואלהי אבותינו זכר

לשבת ישמחו במלכותך שמרי שבת וקודאי ענג. עם מקדשי שביעי. בכם ישבעו ויתענגו מהובקה. ובשביעי רצית פו וקדשתו. חמדת ימים אותו קראת. זכר למעשה בראשית:

אלהינו ואלהי אבותינו מקדך רחמן רחם עלינו מוב ומטיב הקדש לנו שובה אלינו בהמון רחמך בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך בבתיחה. וכוונן מקדשך על מכוננו. ותרצנו בבגינו ושלחנו בתקוננו והשב כהנים לעבודתם ויהי לשרים ולזמרים והשב ישראל לגויהם ושם נעדה ונראה ונשתתחה לפניך בשלש פעמי רגלינו בפתוב בתורתך שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני יהוה אליהך במקום אשר יבחר. בתג המצות. ובתג השבועות. ובתג הסבות. ולא יראה את פני יהוה

ריקם

שיח יצחק

והראנו בבנינו ושמתנו בתקוננו. ענין שינוי הלשון כי אה"כ (איכה א') טעמו בלך ספריה (שנגנו בלך, גם כי) אכד ושבר ברימיה. ולכאורה אחר שאנו מובטחים שירד מקדש של אש מן השמים, א"כ לאיזה נגדה נגנוו השערים? אך העעס כי זולת זה היו ישראל נכלמים ולא היה שמתם שלמה כי נמנע מהם מ"ע של ועשו לי מקדש. ע"כ היה מחכמה העלוונה שיגנוו השערים, וכסירד המקדש מן השמים או יעמידו וקני ישראל את השערים הנגנוים, והמעמיד ללחות בבית כאלו בנאה, כמבואר בכ"ב (כ"ג) וכוז תהיה שמתם שלמה. וז"ש והראנו בבנינו זה הכנין המשולל מלמעלה, ושמתנו בתקונו הוא העמדת השערים. כן שמעתי בשם הגאון האמיתי מהרי"ל דיסקין ז"ל, ובשם הגאון מו"ה וחיאל הפליר ז"ל שמעתי מ"ש ושמתנו בתקונו מרמו על מ"ש בסוכה (ג"א). ומתקיים שם תקון גדול שהיו האנשים כפ"ע ונשים כפ"ע, ומייתו שם מקראי שכן יסיה בבנין העתיד, וזהו ושמתנו בתקונו. והכס א' מפעה"ק הוסיף טעם לשבח עפ"ש הפוס' שאין לומר שהשמתה כמעטו במקום שאנשים ונשים מעורבים, וע"י התקון הנ"ל תהי שמתה ל

(א) דברים ט"ו פ"ג.

130 אש יצחק

ז"ל מ"ש מ"ש מ"ש מ"ש

ז"ל מ"ש מ"ש מ"ש מ"ש
133

הוי, שראשיתה של חכמה, היא הרצון האדיר, השאפתנות העזה עד כדי התמסרות מוחלטת מתוך אבדן חושים, המרוץ הנואש - להשיגה.

והלב מסמל, כאמור, את כח הרצון, את השאפתנות האנושית. והשאיפה העדינה ביותר, ועם זאת כבירה בעזוזה ותובענית בדרישותיה - היא השאיפה להשיג החכמה.

רצון אבירי זה, שאיפת ההתמזגות בחכמה, הוא שקראו הכתוב: 'חכמת לב'. לב חכם, תובע מבעליו בדרישה נמרצת וחסרת פשרות, לרוץ, להתמסר ולסגוד לדעת. לב נבון, כופה על בעליו להשתקע בחכמה, עד כדי שגיון. (והרחבנו דברים על כך, במאמרינו לשבועות: "נעשה ונשמע")

והואיל ודבר הנרכש בקניין, משמח את לב בעליו. ועמל כפיים ויגיעה עצמית, הם דרכי הקנין. נמצאת למד, שהם הנם גם הזרע שיפריח את פירות השמחה. ואחרי ש'חכמת לב' מבעת את אותה חכמה, שהושגה בזיעת העמל, באף. ברורה לנו מעתה מאליה קביעתו המחכימה של שלמה:

"בני אס חכם לבך - ישמח לבי גם אני".

ד.ד. ששון המילה

ומשמדנו על תורפה של שמחה, המאפינת את השמח בחלקו, נוכל להטעין הדברים, גם בביאור השמחה המסוימת שנתיחדה לברית מילה:

"תניא רבי שמעון בן גמליאל אומר: כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה, כגון מילה, דכתיב (תהלים קיט, קסב): 'שש אנוכי על אמרתיך כמוצא שלל רב' - עדיין עושין אותה בשמחה כו'". (שבת קל, א)

אסופת מערכות - ה

מאת: מ.ח. זאנוויל

הכרך 11 חייט יזקק אלוו. 11

מכירת מסמך 11. הרב יזקק ב פריז

ויש לעיין, מה טעם נשתנית מצוה זו מיתר מצוות, שקיבלוה ישראל בשמחה טפ"א*.

ה. השלמת יצירת בראשית

ייחודה של מצוות מילה הוא, שהאדם זוכה להשלים צה אח יצירתו של מקום. האדם והעולם נבראו פגומים, כדי ליצור חלל מואם, ליצירתו המסלומה של האדם. והואיל וצמנוה זו, צה לידי מינוי מיוחד כח האדם להשלים מעשי צראשית, על כן ודאי צדין הוא, שתהא מציאתו לידי שמחה יתירה.

ועלינו לכפול כאן דברים שנתבארו לפנינו במקום אחר (עמל הקניין העצמי בקריעת הים ובבריית מילה) בדבר ייחודה של מצוות מילה. ודבר זה יש לנו ללמדו ממעשה חכמים, דלהלן:

"מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: איזו מעשים נאים, של הקב"ה או של בשר ודם? אמר לו, של בשר ודם נאים כו'.

"אמר לו, למה אתם מליים? אמר לו, אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני, ולכך הקדמתי ואמרתי לך, שמעשה בשר ודם נאים משל הקב"ה. הביא לו ר' עקיבא שבליים וגלוסקאות. אמר לו, אלו מעשי הקב"ה, ואלו מעשי ידי אדם. אמר לו, אין אלו נאים יותר מן השבליים? כו'.

"ומה שאתה אומר למה אינו יוצא מהול? לפי שלא נתן הקב"ה את המצוות לישראל, אלא לצרוף אותם בהם. ולכך אמר דוד (תהלים יח, לא): 'כל אמרת ה' צרופה'".

* ורש"י על אתר נימק: "דכל שאר מצוות אינן מוכיחות כל שעה. כגון תפילין ומזוזה וציצית, דאינן כשהוא בשדה, וערום בבית המרחץ. אבל זו, מעידה עליהם לעולם; כדאמרינן במנחות (מג, ב) בדוד, שראה עצמו בבית המרחץ ונצטער, אמר, אוי לי שאני ערום מכל המצוות. כיון שנזכר במילה, נתיישרה דעתו".

כאן נתבררה למעשיו של הקו
שהבורא יתנו
פגמו של אדם ד
דבר חכמים: "מ
ובכך העניק הבו
שלמות, שלא ה
ותכלית המו
אלא לצרף אותנו
השלמת מעשה
המילה, שנשלם
השבולים, וגוף
וצירוף. והיא זו
האדם והעוונ
וכשניתנה מצוה
וארחות שלא נו
ולפי שמטרו
שהוא משיג - ש
מתוך כך, הוא ז

ומתבאר מט
וניזונית, כאמור

כאן נתבררה הגדרתה ומהותה הפנימית של מצוות מילה: השלמה עצמית של האדם, למעשיו של הקב"ה.

שהבורא יתברך ברא את האדם חסר ופגום. ואילו נברא שלם, לא היה מקום לעבודה. פגמו של אדם דוקא, הוא המאפשר לו לחיות חיים של השתלמות מתמדת. וזהו עומק דבר חכמים: "מעשה ידי אדם, נאים משל הקב"ה". כי הבריאה תוכנה מלאה פגימות. ובכך העניק הבורא יתברך לאדם, את היכולת, להביא את עצמו, ואת העולם כולו, לידי שלמות, שלא הטבעה בהם מתחילת יצירתם.

ותכלית המהלך הזה, מבואר בסיום המדרש: "לא נתן הקב"ה את המצוות לישראל, אלא לצרף אותם בהם". ייעוד הבריאה הוא, שהאדם ישלים ויצרף את מערכותיו, על ידי השלמת מעשה הקב"ה. גם גלוסקאות, שהאדם משלים בהם את מירקם הטבעי; וגם המילה, שנשלם בה גופו של האדם - מיוסדים שניהם על גלעין היצירה הא-לקית: השבולים, וגוף האדם. ורצון הבורא הוא, שיביא האדם את הגרעין הזה לכלל שלימות, וצירוף. והיא זו המטלה שהטיל על מבוחר ברואיו: האדם.

האדם והעולם נבראו פגומים, כדי ליצור חלל תואם, ליצירתו המשלימה של האדם. וכשניתנה מצוות מילה לאברהם, נמסרו לו כלים מחודשים למילוי תפקיד זה. דרכים וארחות שלא נמסרו לשאר בני נח.

ולפי שמטרת הבריאה היתה, שיהא האדם 'קונה' מעלות רוחניות. שתהינה דרגותיו שהוא משיג - שלו לגמרי. על כן הוטבע בבריאה ההכרח, שיהא אדם עמל בחכמה. שרק מתוך כך, הוא זוכה בה בקניין חלוט.

ומתבאר מעתה, הקשר המיוחד החופף ברית-מילה לשמחה. כי השמחה מושגת וניזונית, כאמור, מכח העמל וההשגה העצמית דוקא. וכח זה נובע ויונק מכחו של מעשה

תוכן דבריו, ד
 ישראל חלק בהקב
 מן השמים, נשתת
 והתקנתם במקדש
 השערים מגדרת ו
 ותתקיים על ידינו
 והוא שאנו מר
 יד, ואינו מושג בד
 מה שאין כן תקו
 והיצירה: "ושמחג
 ומכחה של הז
 שביעי" שטבע:
 שו"

כי השמחה ה
 שלם" - כאשר כל
 והיגיעה דידן, יצו
 נאדרה:

"שמחם בבנין

המילה, מן היכולת שטבע הקב"ה באדם, ובבני ברית אברהם בפרט, להביא את גופו לכלל שלימות עצמית. ועמל כזה, מביא כאמור, את האדם, לכלל שלימות השמחה.

ו. "שמחם בבנין שלם"

אף צננין דלעמיד לזוא, לא נגיע לידי שמחה, אלא צעקצ התקנת שערים למקדש. כי אחס לצד נעמיד צידינו. ומיחוס זה לצדו, הגעשה צעמלינו, הוא המציא לידי שמחה עולם.

ובשולי הדברים, הרינו להוסיף הארה מופלאה. המהר"ל דיסקין זצ"ל, עמד על מטבע שטבעו חכמים בתפילת המועדות:
 "והראינו בבנינו, ושמחנו בתקונו".

ודקדק מהר"ל בשינוי הלשון, שביחס ל'בנין' נקבעה בקשת ה'ראיה', וביחס ל'תקון', הודגשה בקשת ה'שמחה'. וכה הם דבריו:

"דהנה כתיב (איכה ב,ט): 'טבעו בארץ שעריה איבד ושיבר בריחיה' - שנגנזו השערים (של בית המקדש) בארץ נע"י איכ"ד ב,ג). ולכאורה, אחר שאנו מובטחים שיירד מקדש של אש מן השמים (ע"י רש"י סוכה מא, ד"ה אי) אם כן לאיזו מטרה נגנזו השערים?

"ונראה, כי זולת זה, היו ישראל נכלמים ומצטערים, ולא היתה שמחתם שלימה, כי נמנעה מהם מצוות עשה של "ועשו לי מקדש" (שמות כה, ח) כיוון שיירד בית המקדש מן השמים.

"ועל כן היה זה מן החכמה העליונה, שיגנזו השערים בארץ. וכשיירד המקדש מן השמים, אז יעמידו זקני ישראל את השערים הגנוזים, דבגמ' ב"ב איתא דהמעמיד דלתות בבית, כאילו בנאו, ועל ידי זה [שהם עצמם יתקינו השערים] תהיה שמחת ישראל שלימה בבנין בית המקדש, כאילו בנו הם אותו כו".

תוכן דבריו, דק"ל, שבית המקדש השלישי ירד מוכן מן השמים, ולא יהיה לכלל ישראל חלק בהקמתו. אבל שערי המקדש, שלא חרבו אלא נגזזו, לכשירד המקדש שלם מן השמים, נשתתף אנחנו בבנינו, על ידי עקירת השערים הטבועים ממצולתם, וקביעתם והתקנתם במקדש ה'. ולפי ש"הכל הולך אחר החיתום" (עי' ברכות יב,א); על כן, קביעת השערים מגדרת ומעצבת בנינו של מקדש. ובכך ניעשה אנו גופינו שותפים בהקמתו, ותתקיים על ידינו מצוות "ועשו לי מקדש".

והוא שאנו מתפללים: "והראנו בבנינו" - כי מעשה בנין הבית עצמו, בו לא תהא לנו יד, ואינו מושג בדרכי העמל והקנין העצמי; על כן אין אנו זכין בו אלא ל'ראיה' חיצונית. מה שאין כן תקון השערים, שבעמל התקנתם אנו שותפים, מתדשן בחדוות העשיה והיצירה: "ושמחנו בתיקוננו".

ומכחה של הארה זו, ניתן להמתיק את דברי הפייטן בזמירות שבת (בפיוט: "כל מקדש שביעי") שטבע: "שמחם בבנין שלם".

כי השמחה השלימה בבנין הבית לא תיוצר, אלא בשעת השלמתו דוקא - "בבנין שלם" - כאשר כלל ישראל יתרום את חלקו שלו לבנין בית ה'. כי רק כאשר קניני העמל והיגיעה דידן, יצרפו חלקם לנצח על מלאכת בית ה', אזי נהא זכאין לפרץ של גילה נאדרה:

"שמחם בבנין שלם!"

ו את גופו שמחה.

י"ס ז"א

על מטבע

ס ל'תקון;

ז' - שנגנזו ז' מובטחים ז' איזו מטרה

ה' שמחתם כה"ח כיוון

ר"ד המקדש ב"ב איתא נו השערים] ותו כו"י.